

JEUGDIGE VERKRAGTERS: 'N PROFIELSTUDIE

MARLEEN DE VILLIERS

B.A. HONS. (SIELKUNDE)

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes
vir die graad van Magister in Opvoedkunde (Opvoedkundige
Sielkunde) aan die Universiteit van Stellenbosch

Studieleier

Prof. J.A. Malan

Maart 1993

VERKLARING

Ek die ondergetekende verklaar hiermee dat die werk in hierdie tesis vervat, my eie oorspronklike werk is wat nog nie voorheen in die geheel of gedeeltelik by enige ander universiteit ter verkryging van 'n graad voorgelê is nie.

Vir Louis, Cleo en Breytie

DANKBETUIGINGS

Ek spreek hiermee graag my dank en waardering uit teenoor die volgende instansies en persone:

- * Porterskool en Faureskool vir die beskikbaarstelling van databronne
- * Prof J.A. Malan vir studieleiding
- * Vicki Groenewald en Petro Liebenberg vir deurlopende belangstelling en begrip
- * Jacques De Villiers vir tegniese bystand
- * Louis vir finansiële en emosionele ondersteuning

"The act of rape clearly cannot be understood unidimensionally simply in terms of motivation or in fact in terms of any single factor."

(Te Paske, 1982: 48)

We dance around in a ring and suppose,
But the Secret sits in the middle and knows

Robert Frost

OPSOMMING

Die doel van die ondersoek was om 'n profielbeeld van jeugdige verkragters te verkry.

'n Literatuurstudie oor jeugmisdaad, die jeugmisdadiger, verkragting en die verkragter is onderneem. Daar is onder meer gefokus op enkele faktore wat met jeugmisdaad korreleer, naamlik geslag, die gesin as faktor, moraliteit, maatskaplike faktore en skolastiese faktore. Faktore wat tot verkragting kan aanleiding gee, is ondersoek. Die ouderdom en kenmerke van die verkragter, sowel as tipes verkragters, is ook bestudeer.

'n Biografiese ondersoek van vier-en-twintig jeugdige verkragters is gedoen. Omvattende verslae van proefbeamptes, maatskaplike werkers, hofverslae en verslae van skoolsielkundiges is as databronne vir die biografiese ondersoek gebruik.

Die bevindinge uit die literatuurondersoek het aangedui dat verkragters oorwegend onder die ouderdom van 20 jaar is. Uit die beskikbare biografiese inligting het geblyk dat die proefpersone hoofsaaklik onder die ouderdom van 16 jaar is. Bevindinge uit die literatuur dui daarop dat die sosiale, maatskaplike, ekonomiese, opvoedkundige en sielkundige dimensies van verkragters in vele opsigte ongunstig en

gebrekig is. In die biografiese ondersoek is bevind dat die proefpersone funksioneer teen die agtergrond van 'n lae onderwyspeil (Standerd 1), swak sosio-ekonomiese en maatskaplike omstandighede (armoede, alkohol- en dwelmmisbruik), disfunksionele gesinsfunksionering en dat geïdentifiseer word met vriende wat onaanvaarbare sosiale gedrag handhaaf (misdaadbetrokkenheid, dwelmmisbruik en skoolversuim).

Hierdie is 'n beskrywende, eerder as 'n verklarende ondersoek. Verdere navorsing oor jeugdige verkragters kan meer omvattend wees en aandag gee aan die ontwikkelingsgeskiedenis en persoonlikheidsdinamiek van verkragters.

SUMMARY

The aim of the study was to obtain a profile of juvenile rapists.

A review of the literature concerning juvenile delinquency, the juvenile delinquent, rape and the rapist was undertaken. Emphasis was placed on a few factors which correlate with juvenile delinquency: gender, the family as factor, morality, social factors and scholastic factors. Factors which could contribute to rape were investigated. The age and characteristics of the rapist, as well as types of rapists were researched.

A biographical study which included twenty-four subjects was undertaken. Comprehensive reports drawn up by social workers, school psychologists and Magistrates courts were used to comply information.

Findings from the literature indicated that rapists are mostly below the age of 20 years. Findings from available biographical sources indicated that the subjects in this study were mostly below the age of 16 years. Findings from the literature indicated that the social, socio-economical, educational and psychological dimensions of rapists are in many ways adverse and defective. Indications from the findings of the biographical study were that the subjects function against the background of a low educational level

(Standard 1), poor socio-economic and social conditions (poverty, alcohol abuse and drug abuse), dysfunctional family functioning and the identification with friends who maintain socially unacceptable behaviour (criminal activities, drug abuse and absence from school).

This study is descriptive, rather than explanatory. In future research attention could be given to the developmental history and personality dynamics of juvenile rapists.

INHOUDSOPGAWE

Bladsy

HOOFSTUK 1

1-5

INLEIDING, PROBLEEMSTELLING, DOELSTELLING EN NAVORSINGSONDERSOEK

1.1	INLEIDING	1
1.2	PROBLEEMSTELLING	2
1.3	DOELSTELLING	5
1.4	NAVORSINGSONDERSOEK	5

HOOFSTUK 2

6-68

LITERATUUROORSIG OOR JEUGMISDAAD, DIE JEUGMISDADIGER, VERKRAGTING EN DIE VERKRAGTER

2.1	INLEIDING	6
2.2	JEUGMISDAAD EN DIE JEUGMISDADIGER	6
2.2.1	Inleiding	6
2.2.2	Jeugoortreding en jeugmisdaad	9
2.2.2.1	Jeugoortreding en die jeugoortreder	9
2.2.2.2	Jeugmisdaad en die jeugmisdadiger	9
2.3	ENKELE FAKTORE WAT MET JEUGMISDAAD KORRELEER	11
2.3.1	Inleiding	11
2.3.1.1	Geslag	12
2.3.1.2	Die gesin as faktor	13
2.3.1.2.1	Emosies	15
2.3.1.2.2	Sosialisering	17

Bladsy

2.3.1.2.3	Seksualiteit	19
2.3.1.2.4	Samevatting	22
2.3.1.3	Moraliteit	23
2.3.1.4	Maatskaplike faktore	26
2.3.1.5	Skolastiese faktore	30
2.3.1.6	Samevatting	33
2.4	VERKRAGTING	33
2.4.1	Inleiding	33
2.4.2	Definisies van verkragting	35
2.4.2.1	Regsdefinisies	35
2.4.2.1.1	Statutêre verkragting	35
2.4.2.1.2	Gewelddadige verkragting	36
2.4.2.2	Verdere omskrywing van verkragting	37
2.4.3	Faktore wat tot verkragting kan aanleiding gee	38
2.4.3.1	Inleiding	38
2.4.3.2	Die mites van verkragting as aanleidende faktor	38
2.4.3.2.1	Verkragting is by uitstek 'n seksuele daad wat deur mans gepleeg word, aangesien hulle seksueel gestimuleer word deur vroue en nie in staat is om hulle seksuele impulse te beheer nie	40
2.4.3.2.2	Verkragting vind meestal impulsief, plaas en word gepleeg in die buitelug, in donker stegies of verlate plekke en word deur wildvreemdes uitgevoer	40

Bladsy

2.4.3.2.3	Vroue wil heimlik verkrag word en is uitlokkend in hul kleredrag en optrede teenoor mans. Vroue geniet die verkragting en put seksuele bevrediging uit die daad	41
2.4.3.2.4	Verkragting kan deur vroue verhoed word	42
2.4.3.2.5	Daar bestaan 'n verband tussen pornografie en verkragting en prostitusie en verkragting	42
2.4.3.2.6	Kastrasie is die oplossing vir verkragting	42
2.4.3.2.7	Samevatting	43
2.4.3.3	Manlike en vroulike status as aanleidende faktor tot verkragting	43
2.4.3.3.1	Samevatting	49
2.4.3.4	Gemeenskapsfaktore	49
2.4.3.4.1	Geweld	49
2.4.3.4.2	Alkohol	52
2.4.3.5	Samevatting	54
2.5	DIE VERKRAGTER	54
2.5.1	Inleiding	54
2.5.2	Ouderdom van die verkragter	55
2.5.3	Algemene kenmerke van verkragters	55
2.5.3.1	Samevatting	60
2.5.4	Tipes verkragters	61
2.5.4.1	Die Magsverkragter	63

Bladsy

2.5.4.2	Die Woedeverkragter	65
2.5.5	Samevatting: Die verkragter	67
2.6	SAMEVATTING	68

HOOFSTUK 3 69-96

'N PROFIELBEELD VAN JEUGDIGE VERKRAGTERS

3.1	DIE AARD VAN DIE ONDERSOEK	69
3.2	DIE ONDERSOEK	69
3.2.1	Die Proefpersone	69
3.2.2	Databronne	70
3.2.2.1	Proefbeamp-teverslae en Maatskaplike Werkerverslae	70
3.2.2.1.1	Die geboortedatums en ouderdomme van die proefpersone	70
3.2.2.1.2	Die gesinsamestelling van die proef- persone	70
3.2.2.1.3	Die maatskaplike, sosiale en sosio- ekonomiese omstandighede van die proef- persone en hul gesinne	71
3.2.2.1.4	Die basiese onderwyspeil van die proef- persone en in sommige gevalle ook die onderwyspeil van hul ouers en sibbe	71
3.2.2.1.5	Die skolastiese agtergrond en werkge- skiedenis van die proefpersone	71

Bladsy

3.2.2.1.6	Die lewenstyl, vryetydsbesteding, keuse van vriende en tipe groepsbe- trokkenheid van die proefpersone	71
3.2.2.1.7	Moontlike vorige verwysings na inrig- tings soos Plekke van Veiligheid en Nywerheids- en Verbeteringskole	71
3.2.2.2	Hofverslae	71
3.2.2.3	Skoolsielkundige verslae	72
3.3	DATASTRUKTURERING	73
3.3.1	Identifiserende besonderhede van die proefpersone	73
3.3.2	Identifiserende besonderhede van die gesinne van die proefpersone	74
3.3.3	Die gesin van die proefpersone	74
3.3.4	Die vriendekring van die proefpersone	74
3.3.5	Die slagoffer van die verkragting	75
3.3.6	Die verkragtingsgebeure	75
3.4	'N PROFIELBEELD VAN 'N INDIVIDUELE JEUGDIGE VERKRAGTER	76
3.4.1	'n Profielbeeld van Adam (skuilnaam)	76
3.4.1.1	Identifiserende besonderhede van Adam	76
3.4.1.1.1	Ouderdom	76
3.4.1.1.2	Onderwyspeil	76
3.4.1.1.3	Kriminele oortredings	77
3.4.1.1.4	Algemene gedragspatroon	77
3.4.1.2	Identifiserende besonderhede van die gesin	78

Bladsy

3.4.1.2.1	Die ouers in die gesinsisteem	78
3.4.1.2.2	Die onderwyspeil van die ouers	78
3.4.1.2.3	Huwelikstaat van die ouers	78
3.4.1.2.4	Kriminele betrokkenheid van die ouers	79
3.4.1.2.5	Alkoholmisbruik by ouers	79
3.4.1.2.6	Sibbe	79
3.4.1.3	Die gesin	80
3.4.1.3.1	Algemene funksionering	80
3.4.1.3.2	Godsdienstbeoefening van die gesin	81
3.4.1.3.3	Voorkoms van gesinsgeweld	81
3.4.1.3.4	Sosio-ekonomiese omstandighede van die gesin	81
3.4.1.3.4.1	Gesinsinkomste	81
3.4.1.3.5	Huisvesting	82
3.4.1.3.6	Omgewing	82
3.4.1.4	Vriendekring	82
3.4.1.5	Die slagoffer van die verkragting	82
3.4.1.6	Die verkragtingsgebeure	83
3.5	'N PROFIELBEELD VAN DIE PROEFPERSONE	83
3.5.1	Inleiding	83
3.5.2	Identifiserende besonderhede van die proefpersone	84
3.5.2.1	Ouderdom	84
3.5.2.2	Onderwyspeil	84
3.5.2.3	Vorige oortredings	84

Bladsy

3.5.2.4	Algemene gedragspatroon van die proefpersone	85
3.5.3	Identifiserende besonderhede van die gesinne van die proefpersone	86
3.5.3.1	Die afwesigheid van die ouers uit die gesinsisteem	86
3.5.3.2	Onderwyspeil van die ouers	87
3.5.3.3	Huwelikstaat van die ouers	88
3.5.3.4	Kriminele betrokkenheid van die ouers	88
3.5.3.5	Alkoholmisbruik by die ouers	88
3.5.3.6	Sibbe	89
3.5.4	Die gesinne van die proefpersone	89
3.5.4.1	Algemene funksionering	89
3.5.4.2	Godsdiensoefening van die gesinne	90
3.5.4.3	Voorkoms van gesinsgeweld	90
3.5.4.4	Die sosio-ekonomiese omstandighede van die gesinne	91
3.5.4.4.1	Gesinsinkomste	91
3.5.4.5	Huisvesting	92
3.5.4.6	Die omgewing waarin die gesinne woonagtig was	92
3.5.4.7	Die vriendekring van die proefpersone	93
3.5.5	Die slagoffer van die verkragting	94
3.5.6	Die verkrachtingsgebeure	94

HOOFSTUK 4

**BESPREKING VAN NAVORSINGSBEVINDINGE UIT DIE LITERA-
TUUR EN DIE PROFIELBEELD VAN DIE JEUGDIGE VERKRAGTERS**

4.1	DIE PROEFPERSONE	97
4.1.1	Ouderdom	97
4.1.2	Onderwyspeil	97
4.1.3	Vorige oortredings	99
4.1.4	Algemene gedragspatroon	99
4.2	DIE GESINNE VAN DIE PROEFPERSONE	101
4.2.1	Die rol van die ouers en algemene gesinsfunksionering	101
4.2.2	Sosio-ekonomiese en maatskaplike fak- tore	102
4.3	DIE VRIENDEKRING VAN DIE PROEFPERSONE	103
4.4	VERANDERLIKES RAKENDE DIE VERKRAGTINGS- GEBEURE	104
4.4.1	Ouderdom van die slagoffer	104
4.4.2	Bekendheid van die slagoffer	105
4.4.3	Tyd en plek van verkragting	105
4.4.4	Die gebruik van wapens en geweld	106
4.4.5	Meervuldige verkragtings	107
4.4.6	Die invloed van alkohol en dagga	107
4.5	SAMEVATTING	107

	<u>Bladsy</u>
HOOFSTUK 5	109-118
AANBEVELINGS EN SLOT	
5.1 INLEIDING	118
5.2 AANBEVELINGS	118
5.2.1 Verdere navorsing	118
5.2.2 Opvoedkundige insette ten opsigte van verkragting	111
5.2.3 Terapie	112
5.2.3.1 Individuele psigoterapie	112
5.2.3.2 Groepsterapie	113
5.2.4 Die rol van die media	114
5.2.5 Algemene aanbevelings	115
5.3 SLOT	117
VERWYSINGSLYS	119-125

HOOFSTUK 1

INLEIDING, PROBLEEMSTELLING, DOELSTELLING EN NAVORSINGSONDERSOEK

1.1 INLEIDING

Uit mediaberigte blyk dat seksuele oortredings vry algemeen voorkom en dikwels opspraakwekkend deur die pers voorgestel word. Enkele voorbeelde wat die aandag getrek het, is: "Suid-Afrika het die hoogste verkrachtingsyfer ter wêreld." (Die Burger, 13 Februarie 1992); "Hang die Kinderverkragters - gebroke ma." (Die Huisgenoot, 13 November 1988); "Trauma of abused young in court." (The Star, 17 Januarie 1990); "Waarom die grootmense kinders eroties vind ..." (Beeld, 10 April 1989).

Volgens Theron in Louw (1989) is voorbeelde van seksueel-afwykende gedrag die seksuele molestering van kinders, pedofilie, bloedskande, seksuele masochisme en sadisme en verkragting. Seksueel-afwykende gedrag word as seksuele versteurings geklassifiseer in die "American Psychological Association" (APA) (1989) se klassifikasiestelsel, die "Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Revised" (DSM-III-R) (Louw, 1989).

Ter illustrasie noem Louw (1989) dat die na-effekte van verkragting op die slagoffer van so 'n ernstige aard is dat

die DSM-III-R daarvoor voorsiening maak in die kategorie vir posttraumatiese stresversteurings.

Die anti-sosiale aard van seksueel-afwykende gedrag soos verkragting bring dit ook onder die aandag van die gereg. Theron meld in Louw (1989) dat verkragting in Suid-Afrika in so 'n ernstige lig beskou word deur die Staat dat dit die enigste seksuele versteuring is wat met die dood strafbaar is.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Om seksueel-afwykende gedrag te omskryf is problematies, aangesien talle faktore bepaal hoe seksualiteit en seksuele gedrag beoordeel word. Hier word verwys na onder meer fisiologiese, biochemiese en fisieke faktore, sowel as sosiale, kulturele en geloofsoortuigings. Geregtelike en wetlike faktore speel ook 'n rol in die bepaling van die uiting van seksuele gedrag. Lewensomstandighede, ervarings en interpersoonlike verhoudings kan ook bydra tot 'n moontlike predisposisie vir afwykende gedrag.

Dit blyk derhalwe dat seksuele gedrag as vorm van menslike gedrag weens 'n kombinasie van hierdie bogenoemde faktore op onaanvaarbare en afwykende wyse beoefen word. Dit is juis die identifisering van bogenoemde faktore wat die beoordeling van seksuele gedrag problematies maak.

Seksuele gedrag kan waarskynlik as afwykende gedrag beskou word wanneer dit voortspruit uit angs, innerlike konflikte of kompulsies of as dit hierdie effek op die seksmaat het. Daarbenewens neem seksuele gedrag 'n afwykende vorm aan wanneer die algemene funksionering van 'n persoon negatief beïnvloed word en dit bydra tot besering, vernedering of uitbuiting, of wanneer dit gepaard gaan met geweld, dwang of oneerlike beïnvloeding (Louw, 1989).

Die media en navorsing soos aangedui in Verwey (1986) en Vogelmann (1990) toon dat verkragting toenemend voorkom. Vanaf 1986 tot 1987 het gevalle van verkragting in Suid-Afrika 'n styging van 14,7% getoon. Hierdie syfer is slegs van toepassing op aangemelde verkrachtingsgevalle.

Dit blyk verder uit mediaberigte dat al hoe meer verkragters tienerjarige seuns is: "Al hoe meer seuns word verkragters." (Die Burger, 1986); "Hulle is oor die algemeen jonk ..." (Beeld, 1989). Die jeugdige verkrachter kom derhalwe toenemend onder die aandag van die maatskappy, die gereg, sielkundiges, opvoedkundiges, maatskaplike werkers en ander professionele persone. Daar ontstaan gevolglik 'n toenemende behoefte om, ook vanweë die gewelddadige en aggressiewe aard van die misdaad, die verskynsel van verkragting, sowel as die psigodinamiek rakende die jeugdige verkrachter en sy omstandighede te verstaan.

Verkragting as 'n voorbeeld van geweldsmisdaad, bedreig die

misdadiger self, sy familie, die slagoffer en naasbestaandes, en die orde in die gemeenskap en die staat.

Verkragting en die jeugdige verkragter kos die staat jaarliks aansienlike bedrae aan verhore en rehabilitasie. Die verhore van hierdie jeugdiges strek dikwels oor lang periodes, waartydens hulle in jeugselle by tronke of plaaslike polisiekantore in aanhouding verkeer. Tydens aanhouding word hulle voorsien van voedsel, mediese dienste, die dienste van maatskaplike werkers en proefbeampes, regslui, predikante en ander professionele persone. Daarbenewens word hul families ook van die dienste van maatskaplike werkers voorsien.

Rehabilitasie maak voorsiening vir plasing in verbeteringskole waar die jeugdiges onderwerp word aan programme wat daarop gemik is om gedragsmodifikasie te bewerkstellig. Kundiges uit die gemeenskap, skoolsielkundiges, maatskaplike werkers, opvoedkundiges, ambagslui en ander kenners lewer insette met die oog op moontlike "heropvoeding" wat gemik is op latere herinskakeling by die gemeenskap.

Die traumatiese invloed wat verkragting op die slagoffers en hul gesinne het, sowel as op die gesinne van die oortreders, kan nie buite rekening gelaat word wanneer die effek van die misdaad ondersoek word nie. Verlaagde produktiwiteit as gevolg van bekommernisse, angs, onsekerheid en woede is voorbeelde van die effek van verkragting op slagoffers en

naasbestaandes. Geloofskrisisse wat ook morele en sosiale kwessies insluit, kan verdere hulpverlening en kostes meebring.

Verkragting is 'n probleem wat nie net die persone wat regstreeks by die verkragtingshandeling betrokke is, raak nie, maar ook hul gesinne, die gemeenskap en die staat.

1.3 DOELSTELLING

Die doel van hierdie studie is om 'n profielbeeld te verkry van jeugdige verkragters.

1.4 NAVORSINGSONDERSOEK

Die ondersoeker onderneem 'n literatuurstudie oor die jeugdige verkragter. Die literatuurstudie word opgevolg deur die bestudering van biografiese data van 'n groep jeugdige verkragters.

HOOFSTUK 2

LITERATUUROORSIG OOR JEUGMISDAAD, DIE JEUGMISDADIGER, VERKRAGTING EN DIE VERKRAGTER

2.1 INLEIDING

In die literatuuroorsig word gefokus op aspekte van jeugmisdaad, die jeugmisdadiger, verkragting en die verkragter.

2.2 JEUGMISDAAD EN DIE JEUGMISDADIGER

2.2.1 Inleiding

Die wyse waarop "kindsheid", "kind" en "kind-wees" deur die samelewing gedefinieer word, verleen aan die kind 'n bepaalde status wat hom onderskei van volwassenes. In "kind-wees" word klem gelê op die kind se status van afhanklikheid en ongelykheid, soos gemeet aan die status van volwassenheid. Hierdie "kinderstatus" dui ook op eiesoortige behoeftes van die kind, soos die aanleer van dissipline en 'n behoefte aan versorging en beskerming.

Die fisieke, emosionele en sosiale behoeftes van die kind en later die adolessent word onder normale omstandighede in gesinsverband aangespreek met die doel om op te voed tot volwassenheid. In elke gemeenskap is daar reëls waarvolgens

lede van die gemeenskap behoort op te tree. Hierdie reëls bied aan die kind 'n raamwerk vir gedrag. Die reëls is in ooreenstemming met die waardes van die gemeenskap geskep met die oog op 'n bepaalde kontrole. Van die kind word verwag om binne hierdie ordelikheidsgrense op te tree.

Instellings wat moet opvoed, onderrig en ook kontrole moet handhaaf, is onder meer die gesin (binne nukluêre verband) en die skool. In gevalle waar die ouers of skool nie daarin slaag om die kind op te voed en te onderrig om die voorgeskrewe en aanvaarbare reëls van die samelewing te handhaaf nie, tree ander gesagsstrukture na vore om orde en dissipline in die samelewing te verseker.

Een so 'n gesagsstruktuur is die regstelsel wat oortreders van die wet in die gemeenskap aanspreek en, indien nodig, straf. Binne die regstelsel is spesiale voorsiening gemaak vir kinders of minderjariges. In die Verenigde State van Amerika is 'n kinderhof gestig om kinders wat spesiale versorging nodig het as gevolg van hulle omstandighede, te beskerm (Empey, 1982). In Suid-Afrika tree die toepassing van die Wet op Kindersorg in die kinderhof in werking wanneer die veiligheid en welstand van 'n kind bedreig word. Die funksie van die kinderhof in Suid-Afrika is spesifiek gerig op die geskikte plasing van kinders (dit wil sê, persone onder die ouderdom van 18 jaar) wat sorgbehoewend is en nie na behore deur hulle ouers, pleegouers of voogde versorg kan word nie (Schafer, 1988). Morkel en Snyman (1985: 66) stel

dit duidelik dat die kinderhof, hoewel dit 'n geregshof is, nie 'n strafhof is nie, maar bestem is "... om as opvangbak te dien vir die verwydering vanuit die atmosfeer van die strafhof van beskermings- en sorgbehoewende kinders." Die uitsluitlike funksie van die kinderhof is derhalwe administratief.

Wanneer jeugdiges vir 'n strafsak verhoor word in 'n strafhof, word daar volgens Morkel en Snyman (1985: 66) na 'n jeughof verwys.

Die verloop van die hofprosedure waar jeugdiges vir strafsake verhoor word, vind in Suid-Afrika ter beskerming van die jeugdige in camera plaas. Dit behels dat die publiek nie toegelaat word om die hofverrigting by te woon nie. Jeugdige word ook tydens die verloop van die hofsak afsonderlik van volwassenes in aanhouding geplaas.

Wanneer jeugdige die wet oortree, word die klem gelê op hulp en rehabilitasie eerder as straf en word hulle verkieslik verwys na goedgekeurde inrigtings waar rehabilitasie in die vorm van gedragsmodifikasie en heraanpassingsprogramme plaasvind. Hierdie inrigtings is in Suid-Afrika bekend as Nywerheid- en Verbeteringskole.

Wanneer kinders of jeugdige spesifieke oortredings begaan, word 'n duidelike onderskeid deur die wet getref tussen jeugoortreding en jeugmisdaad. Hierdie onderskeid word

vervolgens bespreek.

2.2.2 Jeugoortreding en jeugmisdaad

2.2.2.1 Jeugoortreding en die jeugoortreder

Pretorius in Cilliers (1989: 10) voer aan dat die begrip jeugoortreding meestal in die literatuur gebruik word om na die mins-ernstige vorm van oortreding te verwys. Siegel en Senna (1981) sê dat die jeugoortreder hom byvoorbeeld skuldig maak aan oortredings soos onbeheerbaarheid, ontoereikende respek vir gesag, skoolversuim, slenter, wegloup van die huis, die gebruik van afhanklikheidsvormende middels soos alkohol en dwelms, of ander vorme van onaanvaarbare gedrag wat verbied word op grond van sy jeugdige status. Cilliers (1989) verwys na bogenoemde tipe gedrag as jeugwangedrag. Bogenoemde outeurs is dit egter eens dat die gedrag soos hierbo na verwys word, nie as misdadige gedrag kwalifiseer nie.

2.2.2.2 Jeugmisdaad en die jeugmisdadiger

Volgens Epanchin (1987) word jeugmisdaad gesien as 'n geregtelike eerder as 'n sielkundige term. Epanchin beskryf die jeugmisdadiger as 'n persoon tussen die ouderdom van 8 en 18 jaar wat skuldig bevind is aan die pleeg van 'n onwettige daad. Kaplan (1984) definieer jeugmisdaad as onwettige gedrag wat deur minderjariges gepleeg word. Wanneer hierdie

onwettige gedrag gepleeg word, word die strafproseswet van die land oortree. Volgens Empey (1982) verwys jeugmisdaad na die gedrag van enige kind wat onder die ouderdom van 18 jaar is, wat die wet van die land oortree. Siegel en Senna (1981) voer aan dat die jeugmisdadiger minderjarige status geniet en die strafproseswet van die land met sy gedrag oortree. Pretorius in Cilliers (1989) beskryf jeugmisdaad as die ernstigste vorm van wangedrag deur jeugdiges tussen die ouderdomme van 14 en 20 jaar, wat deur die staat strafbaar is.

Uit hierdie navorsers se omskrywings van jeugmisdaad en jeugmisdadigers blyk dat hulle dit eens is dat hierdie oortreders minderjarige status geniet en dat die tipe gedrag waarmee hulle presenteer, onwettig is en derhalwe deur die wet verbied word.

Onwettige gedrag kan as 'n misdaad beskou word wanneer die kriminele kode vir oortredings verontagsaam word. Volgens Snyman (1986: 2) "... tas 'n misdaad die openbare belang, dit wil sê, die belange van die staat en gemeenskap aan." Morkel en Snyman (1985: 3) beskou die Strafprosesreg as 'n vorm van ordening in die gemeenskap. Hierdie ordening word deur die outeurs beskryf as sosiale kontrole of maatskaplike beheer. In hierdie verband konstateer hulle: "Die reg is van uniforme en algemene aard; dit bevat ook nog die element van owerheidsgesag en georganiseerde afdwinging." Hiervolgens is misdadige gedrag derhalwe strafbaar.

Tipes oortredings waaraan die jeugmisdadiger hom kan skuldig maak, sluit in moord, manslag, verkragting of poging tot verkragting, seksuele misdade byvoorbeeld sodomie, gewapende roof en roof, aanranding (met die oog om ernstig te beseer), dwelmoortredings, huisbraak, alle vorme van diefstal, opsetlike beskadiging van eiendom, die onwettige besit van wapens en plofstowwe en brandstigting (Porterskool Jaarverslae, 1987-1989).

Dit blyk uit die voorafgaande bespreking van jeugoortreding, die jeugoortreder, jeugmisdaad en die jeugmisdadiger dat daar onderskei word tussen die jeugoortreder en die jeugmisdadiger. Daar word in hierdie ondersoek gefokus op die jeugmisdadiger.

2.3 ENKELE FAKTORE WAT MET JEUGMISDAAD KORRELEER

2.3.1 Inleiding

Cilliers (1989: 8) voer aan dat die gedrag van die jeugmisdadiger toegeskryf kan word aan "'n veelheid wisselwerkende faktore." Uit die relevante literatuur blyk dat verskeie faktore bestaan wat interafhanklik van mekaar daartoe kan bydra dat sekere jeugdiges 'n risikogroep vorm met betrekking tot die oortreding van die wet met hulle gedrag.

Enkele van hierdie faktore wat met jeugmisdaad verband hou, word vervolgens bespreek. Hierdie enkele faktore dien as riglyne vir die literatuurondersoek oor jeugmisdaad en die jeugmisdadiger, aangesien dit uit die literatuur blyk dat dit die kombinasie van faktore is wat met jeugmisdaad verband kan hou, wat die risiko van misdadige gedrag onder jeugdiges kan verhoog (Epanchin, 1987).

2.3.1.1 Geslag

Statistieke uit verskeie lande toon dat 'n groter persentasie jeugmisdadigers seuns is (Empey, 1982; Epanchin, 1987). Hopkins (1983: 357) toon aan uit navorsing wat deur Kratcoski en sy medewerkers gedoen is dat: "The mean frequency of delinquent acts, however, was greater among males. The ration of 2:1 male-to-female delinquency ..."

Verklarings hiervoor is omstrede. Epanchin (1987) voer aan dat biologiese verskille en verskille in sosialisering tussen seuns en meisies aanleiding kan gee daartoe dat seuns meer aggressief is as meisies. Epanchin (1987) is van mening dat aggressiewe gedrag dikwels by jeugmisdadigers voorkom.

Volgens Tolan (1988) is dit soms vir sommige manlike adolessente, byvoorbeeld jeugmisdadigers, moeilik om by die reëls en regulasies van die samelewing te hou. Dit kan moontlik toegeskryf word aan verwagtinge wat gekoester word rondom die manlike rol wat geïnternaliseer moet word.

Hierdie verwagtinge behels dikwels die bewys en vertoon van manlikheid.

Schwendiger en Schwendiger (1985) konstateer dat die manlike beeld veral deur die media voorgestel word as inherent verbind aan aggressie en geweld. Hulle is van mening dat manlikheid geassosieer word met gewelddadige krag en dat dit gestalte kan vind in die wyse waarop sekere sportsoorte (byvoorbeeld rugby) uitsluitlik aan die man toegesê word.

Daar is opvallend meer manlike jeugdiges wat met misdadige gedrag presenteer. Hoewel verklarings vir die opvallend groter getal manlike jeugdiges wat met misdade presenteer, uiteenlopend blyk te wees, is bogenoemde navorsers dit eens dat aggressiewe gedrag en die stereotipe manlike rol, soos dit ook deur die media voorgehou word, as 'n moontlike verduideliking aangevoer kan word.

2.3.1.2 Die gesin as faktor

Die gesin is 'n eenheid wat as 'n sisteem funksioneer. Bertalanffy in Okun en Rappaport (1980: 7) definieer die gesinssisteem as "... a dynamic order of people (along with their intellectual, emotional and behavioral processes) standing in mutual interaction."

Gesinsfunksionering kan funksioneer of disfunksioneel wees. Volgens Okun en Rappaport (1980) word funksionele

gesinsfunksionering gekenmerk deur die positiewe en gelukkige interaksie van die gesinslede met mekaar waar elke individuele gesinslid binne die veiligheid en aanvaarding van die gesinssisteem homself kan laat geld en sy volle potensiaal as individu kan ontwikkel. Hierdie outeurs konstateer dat disfunksionele gesinsfunksionering daarenteen daarop dui dat die gesin se kommunikasie gebrekkig is en die gesinsverhoudinge van so 'n aard is dat die individuele gesinslede nie binne die veilige milieu van geborgenheid en aanvaarding na behore kan ontwikkel nie.

Die kerngesin het as primêre taak die opvoeding van die kind wat as onvolwasse persoon sigself uiteindelik binne 'n gemeenskap moet vestig en handhaaf.

Volgens Brown en Mann (1990) het die gesin drie basiese funksies, naamlik:

- * die skep van 'n milieu wat gekenmerk word deur kohesie en geborgenheid waarbinne dit moontlik is om te kan identifiseer met die gedrag van die gesinslede;
- * die skep van 'n model van aanpasbaarheid wat betrekking het op gesinsrolle, reëls en gesinstrukture;
- * die skep van 'n raamwerk waarbinne kommunikasievaardighede aangeleer word. Hierdie kommunikasievaardighede het betrekking op die vermoë om te luister, behoeftes te kommunikeer, konflikte op te los en besluite te neem.

Binne die gesinsmilieu word 'n lewensgemeenskap gestig wat onder meer die emosionele, sosiale, seksuele en morele ontwikkeling van die kind aanspreek. Die gesin is derhalwe ook 'n kritiese faktor in die lewe van die jeugmisdadiger wanneer emosies, sosialisering, seksualiteit en ander faktore deurskou word.

2.3.1.2.1 Emosies

Geluk, liefde, hartseer, woede en vrees is enkele van die emosies wat 'n persoon kan belewe. Een van die emosies wat volgens Epanchin (1987) waarskynlik die meeste presenteer by jeugdiges met emosionele en gedragsprobleme, is aggressie. Epanchin (1987) en Freedman, Sears en Carlsmith (1978) beskou aggressiewe gedrag as gedrag wat vyandig in bedoeling is. Volgens Epanchin (1987) kan onderskei word tussen vyandige aggressie en instrumentele aggressie. Vyandige aggressie is persoonsgerig, byvoorbeeld in die geval van verkragting waar die aggressie van die verkragter op sy slagoffer gerig word. Instrumentele aggressie is gerig op die verkryging van objekte en persoonlike wins, soos in die geval van roof en diefstal.

Die redes vir aggressiewe gedrag kan veelvuldig wees. Volgens Erikson in Hopkins (1983: 77) is die sentrale ontwikkelingstaak van die adolessent die vestiging van 'n eie identiteit: "The crisislike period for clarifying one's identity occurs during adolescence. Thus, two extremes of

the identity-clarifying process are identified: identity achievement, on the one hand, and identity confusion, on the other."

Jeugdiges kan veral tydens adolessensie intense innerlike konflikte beleef rondom die ontwikkeling van 'n eie identiteit, veral as die teenpool van identiteitsvorming, naamlik identiteitsverwarring, ervaar word. In hierdie geval kan die frustrasies en onsekerheid wat met identiteitsverwarring gepaard kan gaan, tot uiting kom in aggressiewe gedrag.

Die vorming van 'n eie identiteit vind plaas teen die agtergrond van gesinsverhoudinge en ander sosiale verhoudinge. Gesinsinteraksie en ouervoorbeelde sal noodwendig 'n invloed hê op die emosionele belewing van die kind en adolessent. Freedman et al. (1978: 219) konstateer dat aggressiewe gedrag aangeleerde gedrag is: "... aggressive behavior is shaped and determined by what he observes others doing." Volgens Epanchin (1987) speel die persoonlike oortuiginge en norme vir sosiale aanpassing van die adolessent ook 'n bepalende rol vir die moontlike motivering vir aggressiewe gedrag.

Volgens Patterson in Di Lalla, Mitchell, Arthur en Pagliocca (1988) word aggressiewe gedrag in die gesinskonteks aangeleer en word aggressiewe trekke van adolessente versterk deur die modellering van aggressiewe gedrag, veral deur ouers. Bandura konstateer in Di Lalla et al. dat persone wat

aggressiewe gedrag wat op een of ander wyse beloon word, waarneem, meer geredelik hierdie tipe aggressiewe gedrag sal naboots. Bandura konstateer verder in Di Lalla et al. dat jeugmisdadigers veral makliker aggressiewe gedrag naboots wat voorgehou word deur 'n persoon of persone wat vir die jeugmisdadiger belangrik is.

Die gesin met die primêre opvoedingsopdrag het derhalwe geen . geringe rol in die aanleer en beheer van aggressie by die ontwikkelende kind en adolessent nie.

2.3.1.2.2 Sosialisering

Die Sosiale leerteorie soos deur Elliot (1985) uiteengesit, beskou die gesin as die konvensionele leerkonteks waarbinne die kind sekere gedragspatrone, sosiale en ander vaardighede aanleer. Bandura en Walters in Snyder (1991: 122) konstateer dat: "... children develop their personality from exposure to the prevailing culture and experiences with their family .... Modelling was felt to play a crucial role in social development."

Indien die gesinsverhoudinge, gesinsinteraksie en gesinsfunksionering disfunksioneel is, ontstaan 'n geleentheid vir die aanleer van ontoereikende vaardighede en sosiaal onaanvaarbare gedrag. Siegel (1981: 248) voer aan dat: "In the social interaction between the child and those in its immediate environment that constitutes a vast majority

of the steps contributing to the production of a healthy and normal young person the learning process is enhanced by environmental stimulation but the central developmental relationship occurs within the family."

Rosenberg in Foxcroft en Lowe (1991: 257) is van mening dat: "... parents and the family are the primary agent of socialization for children and adolescents." Foxcroft en Lowe (1991) voer verder aan dat individue in gesinne waar die sosialiseringsproses funksioneel is oor beter aanpassingsvermoëns, groter selfvertroue en sosialiseringsvaardighede beskik as individue in gesinne waar die sosialiseringsproses disfunksioneel is.

Navorsing wat in 1982 deur Patterson gedoen is (Epanchin, 1987) het aangetoon dat problematiese gesinsverhoudinge ook in verband gebring kan word met die ontwikkeling van gedragsversteurings en jeugmisdaad. In die genoemde studie beklemtoon Patterson dat die ouers van jeugmisdadigers dikwels nie tuis toestande skep wat hierdie jeugdiges in staat stel om aanvaarbare gedragspatrone aan te leer nie. Die ouers van jeugmisdadigers modelleer byvoorbeeld sosiaal-afwykende gedrag soos alkoholmisbruik en kriminele gedrag (Elliot, 1985). Hierdie ouers het dikwels ontoereikende ouerskapstyle waar ouerlike beheer gebrekkig is en dissiplinering inkonsekwent is. 'n Gebrek aan warmte en 'n positiewe huislike atmosfeer onderhou en perpetueer gevolglik disfunksionele gesinsfunksionering.

Die jeugdige wat blootgestel word aan bogenoemde tipe gesinsmilieu, ervaar dikwels probleme met interpersoonlike verhoudinge vanweë die aard en kwaliteit van die gesinsverhoudinge en die ontoereikende modellering deur die ouers.

2.3.1.2.3 Seksualiteit

Volgens Juhasz en Sonnenshein-Schneider (1987) vorm die wyse waarop menslike seksuele gedrag beoefen word deel van die resultaat van die sosiale leerproses binne die totale psigiese ontwikkeling van die mens. Hierdie sosiale leerproses verwys ook na die wyse waarop geslagsrolle, sosiale vaardighede, interpersoonlike verhoudinge en stres hantering deur ouers binne die gesinsopset gemodelleer word.

Berkovitz in White en DeBlassie (1992) voer aan dat ouers die vroegste en belangrikste invloed op die seksuele ontwikkeling van hulle kinders het. White en DeBlassie (1992) konstateer dat patrone in gesinsfunksionering, met spesifieke verwysing na kommunikasievaardighede en ouerskapstyle, 'n groot invloed op die seksuele ontwikkeling van kinders het.

Dit is veral tydens adolessensie dat betekenis geheg moet word aan seksuele ontwikkeling en seksualiteit. Seksuele ontwikkeling hou direk verband met die ontwikkeling van 'n

geslagsidentiteit, geslagsrol en die beoefening van aanvaarbare seksuele gedrag.

Seksuele ontwikkeling en seksuele gedrag word onder meer beïnvloed en bepaal deur inter- en intrapersoonlike verwagtinge en sosiale ervarings. Die belewenis van die self in verhouding tot en interaksie met ander persone dra volgens Juhasz en Sonnenshein-Schneider (1987) ook by tot die wyse waarop seksuele gedrag tot uiting kom.

Vogelman (1990) voer aan dat die beoefening van die seksdaad by die manlike adolessent dui op die promovering na manlike (seksuele) volwassenheid. Hierdeur word ook 'n mate van status en prestige veral onder die portuurgroep verwerf. Die adolessent se selfvertroue kan verbeter en die ervaring van selfagting kan hieruit voortspruit.

Seksuele gedrag behoort egter gepas te wees volgens die verwagtinge van die samelewing. Gepaste seksuele gedrag kan gereken word as gedrag wat in ooreenstemming is met die waardes, norme en standaarde van die samelewing. Hierdie waardes word van kleins af binne die gesinsisteem aangeleer, maar word ook op 'n breër basis deur die samelewing deur kultuur en geloofsoortuiginge in stand gehou en word beskou as 'n stabiele beginselbasis waarvolgens gedrag (en seksuele gedrag) gerig en voorgeskryf word (Juhasz, et al., 1987).

Hopkins (1983) beskryf rolle, byvoorbeeld geslagsrolle, as

sosiale kategorieë wat sekere verwagte gedrag voorskryf. Hopkins (1983) verwys ten opsigte van geslagsrolle na bepaalde eienskappe wat uitsluitlik aan mans en vroue onderskeidelik toegesê word. Hy onderskei naamlik tussen die sogenaamde versorgings- en samewerkingseienskappe van die vrou teenoor die dominerings- en kompeterende eienskappe van mans.

Verwey (1986) konstateer dat die geslagsrolgedrag wat deur die kind aangeleer word, voortspruit uit sosialisering binne die gesinskonteks en die samelewing. Verwey (1986) is van mening dat geslagsrolgedrag te doen het met die aanleer van onderskeidelik manlikheid en vroulikheid. Hierdie manlikheid en vroulikheid hou ten nouste verband met bepaalde eienskappe wat veral deur die samelewing voorgehou word en deur die media uitgebeeld word.

Manlikheid word beskryf deur konsepte soos selfgelding en seksuele selfgelding, krag, magsvertoon en beheer, terwyl vroulikheid geassosieer word met onderdanigheid, insiklikheid en weerloosheid.

Deur die sosialiseringsproses leer die seun dat hy sy manlikheid kan bewys deur aggressief te wees, terwyl die meisie leer hoe om die ondergeskikte afhanklike te wees. Binne die konteks van die sosialiseringsproses van die gesin, word hierdie tipe geslagsrolgedrag (tradisioneel) deur die ouers gemodelleer.

Verwey (1986) stel dit onomwonde dat indien die geslagsrolstereotipes soos hierbo bespreek, uitgeskakel word in die sosialiseringproses van die gesin en die samelewing, verkragtingsyfers waarskynlik sal afneem, aangesien seuns en mans nie gedwonge hoef te voel om hul manlikheid in die vorm van magsvertoon te bewys nie.

Dit blyk uit die voorafgaande bespreking dat die seksualiteit en seksuele ontwikkeling van die adolessent belangrike implikasies inhou vir die sosialiseringproses wat nou verweef is met die vestiging van 'n seksuele identiteit en geslagsrol, soos dit ook gereflekteer word in seksuele gedrag.

2.3.1.2.4 Samevatting

Die bespreking van die gesin as faktor in die opvoeding van die kind en jeugdige het veral die klem geplaas op die belangrikheid van sosiale norme en verwagtinge, seksualiteit en emosies as faktore wat meer dikwels by jeugmisdadigers problematiese areas is.

Uit die bespreking het geblyk dat die gesin en gesinsfunksionering in die breë kan meehelp om die predisposisie van sekere jeugdiges tot jeugmisdaad te vergroot. Die gesin as faktor kan egter nie geïsoleer word van ander gemeenskaplike faktore wat met jeugmisdaad verband

kan hou nie. Die gesin kan ook nie onvoorwaardelik as oorsaaklike faktor beskou word nie.

2.3.1.3 Moraliteit

Volgens Kohlberg in Epanchin (1987) vind morele ontwikkeling in stadia plaas en vind dit uiteindelik gestalte in morele gedrag wat gerig word deur abstrakte en universeel-aanvaarbare beginsels. Epanchin (1987: 63) definieer morele gedrag soos volg: "Moral behavior is defined by individual conscience in accordance with ethical principles chosen by the individual on a consistent basis." Dit verdien vermelding dat volgens Kohlberg se model die persoonlike oortuigings en waardes van die adolessent geïntegreer word in die ontwikkeling van moraliteit (Epanchin, 1987).

Carroll en Rest in Epanchin (1987: 62) noem dat moraliteit wat ten volle ontwikkel is, uit die volgende komponente bestaan:

- * herkenning en sensitiwiteit;
- * morele oordeel;
- * waardes;
- * die uitvoering en implementering van morele aksies.

Jeugmisdadigers oortree sosiale reëls en norme. Navorsing wat in 1981 gedoen is deur Bear en Richards in Epanchin (1987) het aan die lig gebring dat jeugdiges wat met

gedragsprobleme presenteer, gebrekkige morele redeneringsvermoëns toon. Verdere resultate van studies wat in hierdie verband gedoen is deur Blasi, 1980; Hogan en Quay, 1984 en Jurkovic, 1980 in Epanchin (1987) toon dat die jeugmisdadiger groter morele onvolwassenheid toon met betrekking tot die toon van sosiale en morele oordeel, soos gemeet teen die nie-misdadige portuurgroep. Jurkovic beklemtoon egter dat hierdie onvolwasse morele oordeel nie noodwendig tot jeugmisdaad lei nie, maar dat ook nie aangevoer kan word dat morele volwassenheid in hierdie verband jeugmisdaad sal voorkom nie (Epanchin, 1987).

Die basis van 'n individu se gevoelens van selfwaarde is geleë in die beloning wat sekere vorme van gedrag verdien en die besef dat sekere karakter- en ander eienskappe positief bydra tot suksesvolle interaksie met die omgewing en ander persone. Navorsing deur Ryall (Epanchin, 1987) dui daarop dat misdadige gedrag aan jeugmisdadigers opwinding en beloning in die vorm van status in die portuurgroep, sowel as gevoelens van selfwaarde en selfagting verleen.

Vir die jeugdige word die belewenis van jeugdigheid en die status wat daarmee saam gaan, beklemtoon wanneer hy in interaksie is met volwassenes en ander gesagsfigure. Wanneer die jeugdige se selfbelewenis teen hierdie raamwerk voortdurend 'n bevestiging is van mislukking, verminder sy gevoelens van selfwaarde en word verwerping (ook deur homself) en gevoelens van minderwaardigheid beleef.

Die jeugdige wat met gebrekkige selfwaarde en 'n swak selfbeeld funksioneer, ontwikkel 'n negatiewe gesindheid teenoor konvensionele standaarde en verwagtinge (wat dui op vervreemding van die gemeenskap) en wend hom dikwels tot onwettige en sosiaal onaanvaarbare gedrag (Kaplan, 1984).

Wanneer die jeugdige of adolessent nie daarin slaag om selfwaarde en 'n positiewe selfbeeld langs konvensionele kanale te internaliseer nie, is dit nie vreemd dat hy sal poog om status, prestige en aanvaarding te verwerf by ander jeugdiges met wie se gevoelens van uitgeworpenheid en mislukking hy kan identifiseer nie.

Volgens die Sosiale leerteorie soos deur Elliot (1985) en Bandura in Snyder (1991) voorgehou, kan jeugmisdaad gesien word as gesosialiseerde afwykende gedrag. Dit behels dat hierdie gedrag aangeleer word deurdat dit binne groepsverband aangemoedig en beloon word. Aker in Snyder (1991: 125) noem dat: "The most accepted social learning explanation of delinquent behavior proposes that social bonding variables, such as the imitation of others who engage in delinquent acts and positive reinforcement of delinquent behavior, increase the likelihood of delinquency." Die aanvaarding deur sy groep (as beloning) weeg by die jeugmisdadiger derhalwe swaarder as die morele konsekwensies en die potensiële straf wat deur die gereg aan hom opgelê kan word.

2.3.1.4 Maatskaplike faktore

Volgens Stumphauzer (1986) kan jeugmisdaad verstaan word as onaanvaarbare gedrag wat plaasvind binne die konteks van omgewingsinvloede wat bepaal en verander kan word om hierdie tipe gedrag te verminder of te vererger. Hy is van mening dat dit sinvol is om jeugmisdaad in verband te bring met maatskaplike omstandighede, veral waar die omstandighede minder gunstig is.

Stumphauzer (1986) verwys in hierdie verband onder meer na armoede, werkloosheid, maatskaplike euwels soos alkohol- en dwelmmisbruik, bende-betrokkenheid en behuisingsnood. Stumphauzer beklemtoon egter dat swak maatskaplike omstandighede nie as direk oorsaaklik aanvaar kan word nie, omdat die verskynsel van individue wat in dieselfde omstandighede funksioneer en nie misdadige gedrag openbaar nie, nie hiervolgens verklaar kan word nie.

Volgens Garbers in Le Kay (1991) het ekonomiese armoede in die gesin 'n rimpeleffek. Onvoldoende inkomste van ouers is gewoonlik die gevolg van 'n lae onderwyspeil. Hierdie lae onderwyspeil kan tot gevolg hê dat ouers nie altyd oor die vermoë beskik om hul inkomste doeltreffend te bestee nie.

Wanvoeding en swak fisieke gesondheid onder gesinslede kan die resultaat wees hiervan. 'n Verdere gevolg van die lae onderwyspeil van ouers is ontoereikende ouerskapstyle,

byvoorbeeld gebrekkige voorligting aan kinders, inkonsekwente dissiplinering en 'n onvermoë om beheer oor hul kinders te beoefen.

Volgens Stumphauzer (1986) kan jeugmisdaad verstaan word as onaanvaarbare gedrag wat plaasvind binne die konteks van omgewingsinvloede wat bepaal en verander kan word om hierdie tipe gedrag te verminder of te vererger. Hy is van mening dat dit sinvol is om jeugmisdaad in verband te bring met maatskaplike omstandighede, veral waar die omstandighede minder gunstig is.

Elliot en Huizinga in Epanchin (1987) dui aan dat jeugdiges uit 'n lae sosio-ekonomiese klas nie noodwendig 'n groter geneigdheid toon tot misdadige gedrag nie. Hulle voer egter aan dat veronderstel kan word dat armoede en swak lewensomstandighede as predisposisioneel tot jeugmisdaad beskou kan word. Volgens hierdie navorsers kan ernstige sosio-ekonomiese probleme die uitwerking van verhoogde stres en spanning op ouers hê, wat daartoe kan bydra dat ouerskapstyle en modellering van onder meer kommunikasievaardighede en probleemoplossingsvaardighede nadelig hierdeur beïnvloed kan word.

Le Kay (1991) dui daarop dat werkloosheid van die (tradisionele) broodwinner in die gesin, gewoonlik die vader, 'n ongelukkige atmosfeer in die gesin kan skep wat die gesinsverhoudinge kan versteur. 'n Spanningstoestand kan

ontstaan en die funksionering van die gesin kan disfunksioneel raak. Robinson in Hopkins (1983: 349) meld dat: "... studies of official delinquency have consistently shown a relationship between indexes of family disorganization and delinquency."

Navorsing deur Osborn (Epanchin, 1987) toon dat jeugmisdaad meer dikwels in stedelike as in landelike gebiede voorkom. Verklarings hiervoor kan gevind word in oorbevolking en ontoereikende behuising. Die individue wat hier betrokke is, kan moontlik gebrekkige beheer oor hul omstandighede en die omgewing ervaar. Verder is daar nie 'n waarborg vir die veiligheid van hierdie persone nie en het hierdie individue min privaatheid (Epanchin, 1987) en waarskynlik 'n negatiewe toekomsblik. Hoë spanningsvlakke wat by ouers in stedelike gebiede aangetref word, kan waargeneem word in die wyse waarop hulle ouerskap hanteer. Volgens Osborn kan hierdie hoë spanningsvlakke verband hou met jeugmisdaad, hoewel die vraag steeds bestaan waarom spesifiek "stedelike ouers" meer stres en spanning ervaar.

Die gebruik van alkohol en dwelms verdien spesifieke vermelding aangesien dit dikwels deel vorm van die maatskaplike faktore wat die risiko van misdadbetrokkenheid kan verhoog. Volgens Le Kay (1991) speel die gebruik van alkohol en dwelms 'n rol in disfunksionele gesinsfunksionering en hou hierdie gebruik verband met die skeep van angsvolle situasies tuis. Le Kay verwys onder meer

na gebrekkige huweliksverhoudinge, onmin, rusies en die afwesigheid van wedersydse respek onder gesinslede. Daar is reeds aangedui watter implikasies hierdie tipe funksionering vir jeugmisdaad het.

Sekere jeugdiges en adolessente is meer vatbaar vir betrokkenheid by substansmisbruik (Bailey, 1989). Die risiko verhoog vir kinders van ouers en sibbe wat hulle hieraan skuldig maak, kinders met lae sosiale status, skoolverlaters, jeugoortreders en jeugmisdadigers.

Bailey (1989) voer verder aan dat sekere sielkundige oorsake as bydraend tot die etiologie vir middelmisbruik aangevoer kan word. Eienskappe van kinders wat alkohol en dwelms gebruik, is byvoorbeeld rebelsheid en opstandigheid, swak akademiese vordering, jeugoortreding en betrokkenheid by kriminele aktiwiteite.

Bailey (1989) maak ook voorsiening vir spesifieke persoonlikheidseienskappe van die betrokke jeugdiges. Lae selfagting, gebrekkige selfvertroue en swak selfbeeld, die belewenis van angstigtheid en depressiewe gevoelens en gebrekkige selfbeheer kan ook as belangrike eienskappe in hierdie verband gesien word.

Die adolessent se eie waardes en oortuiginge oor dwelmmisbruik, sowel as die van sy vriendekring en portuurgroep speel 'n rol om sy vatbaarheid hiervoor te

verhoog. 'n Geneigdheid tot nonkonformiteit, oormatige onafhanklikheid van en swak verhouding met die gesin en ouers, ontoereikende ouerlike beheer en ouerskapstyle, gebrekkige motivering en 'n misdadige subkultuur, kan as verdere aanleidende faktore tot dwelmmisbruik gesien word.

Dit blyk uit bostaande dat die gebruik van dwelms en alkohol nie noodwendig aanleiding gee tot jeugmisdadigheid nie, maar 'n definitiewe rol speel om, in kombinasie met ander belangrike faktore, sekere jeugdiges se risiko om hierdie tipe gedrag te openbaar, verhoog.

Uit die bespreking van maatskaplike faktore het geblyk dat hoewel daar nie aanvaar kan word dat swak maatskaplike omstandighede jeugmisdadigheid veroorsaak nie, ondersoek toon dat hierdie omstandighede waarskynlik sekere jeugdiges se vatbaarheid vir misdadige gedrag kan verhoog.

2.3.1.5 Skolastiese faktore

Navorsing deur Hogan en Quay (1984) in Epanchin (1987) dui daarop dat 'n aantal jeugmisdadigers se verbale vaardighede swakker is as hulle handelingsvaardighede. Hierdie verhouding kan moontlik verduidelik word aan die hand van die verskynsel dat swakker verbale vaardighede kan korreleer met skolastiese probleme en stadige akademiese vordering. Skolastiese mislukking kan weer bydra tot 'n verlaagde selfbeeld by hierdie jeugdige. Wanneer die jeugdige 'n

faalidentiteit beleef, kan dit moontlik bydra tot gedragsprobleme en jeugmisdaad.

Hopkins (1983: 356) konstateer dat 'n moontlike verklaring van die verskynsel van skolastiese ontoereikendheid onder jeugmisdadigers gevind kan word in die resultate van 'n studie wat gedoen is deur Toby (1969): "For academically successful adolescents, school is a bridge between the world of childhood and the world of adulthood. For children unwilling or unable to learn, school is a place where the battle against society is likely to begin."

Statistieke uit navorsing deur King in Epanchin (1987) toon dat jeugmisdadigers as 'n groep oor die algemeen op skolastiese gebied ontoereikend vertoon. In hierdie verband tree 'n swak redeneringsvermoë en ander verbale vaardighede op die voorgrond. Taalkundige probleme word ook gespesifiseer. King in Epanchin (1987: 271) konstateer: "They strove to reduce the symbols of communication between these two worlds to the primitive expedients of terse speech, and, ultimately, action .... They attempted to make action the language of communication."

Die gedrag van jeugmisdadigers binne die skoolverband word gekenmerk aan reaktiewe gedrag, kroniese skoolversuim, swak motivering, kort aandagspan en onbeheerbaarheid (Epanchin, 1987).

Siegel et al. (1981) voer aan dat jeugdiges wat skolastiese onderpresteerders is, 'n predisposisie tot jeugmisdaad toon. 'n Patroon kan vasgelê word waar die jeugdige reeds vanaf 'n jong ouderdom skolastiese mislukking ervaar. Hierdie onderprestasie en stadige vordering kom herhalend voor en kan daartoe bydra dat die jeugdige homself as 'n mislukking in die breë ervaar. Om te kompenseer wend die jeugdige hom tot onwettige gedrag en probeer op so 'n wyse status verwerf.

Siegel et al. (1981) sê voorts dat 'n skolastiese onderpresteerder se ervaring van die skolastiese milieu beswaarlik as betekenisvol en lonend beskryf kan word. Hy beleef vervreemding in die skoolsisteem en onttrekking vind plaas, waarskynlik hoofsaaklik vanweë die konsekwente ervaring van mislukking. Hieruit word 'n patroon van kroniese skoolversuim vasgelê, wat op eie beurt 'n vorm van jeugoortreding is. Vanweë die onvermydelike ledigheid wat ontstaan as gevolg van kroniese skoolversuim, word 'n geleentheid geskep vir onaanvaarbare en onwettige gedrag, byvoorbeeld slenter, die gebruik van dwelms en die pleeg van misdade.

Daar kan verder aanvaar word dat vanweë die tipe groepsbetrokkenheid en lewenstyl wat die jeugmisdadiger handhaaf, die inhoud van die akademiese insette in formele opvoeding vir hom irrelevant en onrealisties is. Min betekenis word derhalwe deur hierdie jeugdige hieraan geheg en word hy nie verder gemotiveer tot skolastiese bywoning en

akademiese sukses nie.

Skolastiese probleme kan gesien word as inherent deel van die verskynsel van jeugmisdaad, maar daar kan nie gekonstateer word dat dit enersyds oorsaaklik is nie. Andersyds is swak akademiese vordering en skolastiese onderprestasie nie die noodwendige gevolg van jeugmisdaad nie.

2.3.1.6 Samevatting

Uit die bespreking van die geslag van jeugmisdadigers, die gesin, met spesifieke verwysing na emosies, sosialisering en seksualiteit, moraliteit, maatskaplike en skolastiese faktore, blyk dit dat die genoemde faktore verband hou met jeugmisdaad. Dit moet egter met omsigtigheid hanteer word, omdat daar nie sonder meer regstreekse verbande tussen jeugmisdaad en die genoemde faktore is nie.

2.4 VERKRAGTING

2.4.1 Inleiding

Seks en die uitlewing van seksualiteit is 'n integrale dimensie van die menslike natuur en kan nie verwyder word van die alledaagse funksionering en gedrag van die mens nie. Die mens se gedrag, denke, emosies, uiterlike voorkoms, selfbelewenis, selfbeeld en interpersoonlike verhoudinge word deur seksualiteit geraak en beïnvloed. Vogelmann (1990)

konstateer dat seks die mens weerloos maak aangesien dit van nature verbind word met begeerte en vanweë die primitiewe aard daarvan, erg ontblotend is.

Die wyse waarop seksualiteit tot uiting kom in menslike seksuele gedrag, kan aanvaarbaar of onaanvaarbaar wees vir die samelewing. Aanvaarbare seksuele gedrag word deur waardes en norme soos deur die samelewing voorgeskryf, bepaal (Juhasz en Sonnenshein-Schneider, 1987).

Verwagtinge ten opsigte van seksuele gedrag wat deur die samelewing gekoester word, word georganiseer rondom norme wat gepaste seksuele gedrag rig en bepaal. Die samelewing se gesindheid ten opsigte van aanvaarbare seksuele gedrag vorm derhalwe deel van die raamwerk waarbinne seksuele gedrag plaasvind.

Verkragting is 'n vorm van seksuele gedrag. Volgens sosiale en morele norme is verkragting egter 'n uiting van abnormale, afwykende seksuele gedrag en word dit deur die Wet gesien as 'n misdaad van geweld (Louw, 1989). Oor die ernstige aard van hierdie oortreding bestaan daar geen twyfel by sielkundiges en kriminoloë nie.

Die insidensie van verkragting in Suid-Afrika, soos dit blyk uit statistieke, is kommerwekkend. Die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders (NIMRO) raam die aantal verkragtings wat jaarliks in Suid-Afrika

plaasvind op 300 000 (Verwey, 1986). Rape Crisis se statistieke toon dat sedert 1 Julie 1989 tot 31 Julie 1990 sowat 19 000 verkrachtingsake aanhangig gemaak is.

Hierdie statistieke is egter nie reflektierend van die werklike insidensie van verkragting in Suid-Afrika nie. Rape Crisis se jongste syfers toon dat slegs sowat een uit elke vier vroue wat verkrag word, die misdaad aanmeld (Die Burger, 13 Februarie 1992). Joubert (1990: 5) konstateer dat: "Voordat mense verkragting nie sien as 'n daad van geweld nie, sal die stigma altyd aan vroue wat verkrag is kleef en sal vroue bang wees om verkrachtings aan te meld."

2.4.2 Definisies van verkragting

2.4.2.1 Regsdefinisies

Die Suid-Afrikaanse Regsdefinisie van verkragting verdeel die misdaad in twee kategorieë, naamlik Statutêre verkragting en Gewelddadige verkragting.

2.4.2.1.1 Statutêre verkragting

Onder Statutêre verkragting word verstaan dat seksuele omgang plaasvind met 'n persoon onder die ouderdom van toestemming (12 jaar), selfs al neem sy vrywillig daaraan deel (Snyman, 1986). Waar verstandelik "vertraagde" of besope vroue in verkragting betrokke is, word dit ook deur die Wet gesien as

Statutêre verkragting.

2.4.2.1.2 Gewelddadige verkragting

Gewelddadige verkragting soos deur Vogelmann (1990) omskryf, dui op die intensionele, onwettige seksuele omgang met 'n vrou sonder haar toestemming. Green (1988) en Snyman (1986) definieer verkragting as die wederregtelike, opsetlike geslagsverkeer met 'n vrou sonder haar toestemming.

Die Amerikaanse Regsdefinisie soos gestel deur Brownmiller (Green, 1988: 3) lui: "The perpetration of an act of sexual intercourse with a female, not one's wife, against her will and consent of when she is below an arbitrary age of consent." Die onderskeie navorsers is dit eens dat die gemeenskaplike elemente van verkragting is, soos dit deur die Wet bepaal word, dat geslagsgemeenskap wel plaasvind, sonder toestemming en dat dit derhalwe 'n onwettige daad is.

Onder geslagsgemeenskap word verstaan dat die manlike geslagsorgaan die vroulike geslagsorgaan penetreer. Verwey (1986: 2) stel dit soos volg: "Die geringste penetrasie is voldoende, afgesien of daar ejakulasie was."

Die element van afwesigheid van toestemming is die kern van die definisie van gewelddadige verkragting. Verwey (1986) stel dit dat teenkanting deur die vrou nie noodwendig uitdruklik geverbaliseer hoef te word nie, aangesien sy in

die lig van die bedreigende situasie waarin sy tydens verkragting verkeer, deur intimidasie of vrees oorweldig en oorbluf kan wees.

Belangrike punte rakende die Suid-Afrikaanse en Amerikaanse Regsdefinisies van verkragting, is onder meer dat

- * die oortreding slegs gepleeg kan word deur 'n persoon wat ten minste veertien jaar oud of ouer is (hierdie aspek word tans in Suid-Afrika hersien);
- * slegs 'n man kan 'n vrou verkrag (Vogelman, 1990).

2.4.2.2 Verdere omskrywing van verkragting

Om verkragting slegs vanuit die wetlike perspektief te definieer, kan beperkend wees, aangesien die subjektiewe ervaring van die slagoffer ook geakkommodeer behoort te word. Amir in Van der Westhuizen (1982) sê opsommend dat verkragting die seksuele ontering van 'n vrou behels en dit daarom gesien kan word as 'n gewelddadige seksuele aanslag op die vrou. In hierdie verband kan verwys word na die Engelse term "rape" wat in Latyn vertaal word as "rapere" wat beteken "steel", "wegdra" of "buit maak" (Green, 1988).

Die omskrywing van verkragting behoort daarom uitgebrei te word om te beklemtoon dat die status van die vrou deur verkragting benadeel word en dat vroue se seksualiteit beperk en beheer word deur die manlike geslag. Brownmiller in Green

(1988: 28) is van mening dat: "Rape is a conscious process of intimidation by which all men keep all women in a state of fear."

Die verdere omskrywing van verkragting dui daarop dat die vroulike liggaam onteer word en dat die vrou van haar waardigheid, gevoelens en regte gestroop word. Te Paske (1982: 9) stel dit duidelik: "In one violent crime, rape is an act against person and property."

2.4.3   Faktore wat tot verkragting kan aanleiding gee

2.4.3.1   Inleiding

Daar is verskeie faktore wat aanleiding kan gee tot verkragting. Daar bestaan 'n aantal mites ten opsigte van verkragting wat 'n bepaalde invloed op mense se denke oor verkragting het. Kwessies oor manlikheid en vroulikheid en geslagtelikheid is verdere faktore wat tot verkragting kan aanleiding gee. Gemeenskapsfaktore soos geweld en die gebruik van alkohol en dwelms word ook gesien as bydraende faktore tot verkragting. Hierdie faktore word vervolgens bespreek.

2.4.3.2   Die mites van verkragting as aanleidende faktor

Mites oor verkragting behoort ondersoek te word met die oog daarop om die samelewing meer bewus te maak van die

afkeuringswaardige aard van hierdie misdaad. Deur die mites van verkragting bloot te lê, kan die samelewing kennis inwin oor die erns en implikasies van verkragting. Vogelmann (1990) is van mening dat die samelewing se aanvaarding en instandhouding van hierdie mites daartoe kan bydra dat verkragting toenemend voorkom. Burgess (1988) is dit eens dat die mites wat deur die samelewing in stand gehou word, verkragting ondersteun, bevorder en onderhou en derhalwe op indirekte wyse die verkragter toelaat om die misdaad te pleeg en die misdaad te regverdig. Dit blyk uit Vogelmann (1990) se navorsing dat verkragters by uitstek ondersteuners van hierdie mites is.

Uitsprake soos gelewer deur bekendes in kerklike kringe dat tagtig persent van verkragte vroue daartoe aanleiding gee, (Joubert, 1990) is vir die navorser 'n bewys van hoe lewenskragtig en terselfdertyd hoe gevaarlik die mites oor verkragting is. Hierdie tipe uitspraak reflekteer ook 'n bepaalde ingesteldheid en bevooroordeeldheid jeens die vrou wat dui op die wanbegrip vir die traumatiese ervaring wat verkragting vir elke vrou impliseer. Hierdie wanbegrip strek egter verby die verkragting per se en misken die moeilike situasie waarin die vrou daaglik verkeer omdat sy moet funksioneer binne die raamwerk van waardes en standaarde van 'n samelewing wat die mites van verkragting skep en in stand hou (Joubert, 1990).

Die mees algemene mites van verkragting soos nagevors deur

Groth (1981), Schwendinger (1983), Verwey (1986), Vogelmann (1990) en Wilson (1978), word vervolgens bespreek:

2.4.3.2.1 Verkragting is by uitstek 'n seksuele daad wat deur mans gepleeg word, aangesien hulle seksueel gestimuleer word deur vroue en nie in staat is om hulle seksuele impulse te beheer nie.

Hierdie mite word verder uitgebrei deurdat die mening gehuldig word dat verkragting 'n impulsiewe seksuele daad is wat gemotiveer word deur seksuele gratifikasie.

Hierdie mite is egter van alle waarheid ontbloot, aangesien verkragting 'n geweldsmisdaad is (soos gesien vanuit 'n wetlike perspektief) en nie op seksuele impulse gegrond is nie. Navorsing deur Groth (1981) toon dat verkragting voortspruit uit aggressie, woede en die behoefte aan mag. Verwey (1986) se navorsing het aan die lig gebring dat verkragting nie seks ten doel het nie, aangesien sommige verkragters getroude mans is wat tuis seksueel aktief is. Die motivering vir die misdaad moet eerder gesien word as 'n uitdrukking van haat, woede en aggressie.

2.4.3.2.2 Verkragting vind meestal impulsief plaas en word gepleeg in die buitelug, in donker stegies of verlate plekke en word deur wildvreemdes uitgevoer.

Volgens Vogelmann (1990) toon studies dat 50% van verkragtings

plaasvind in die slagoffer se eie huis en dat die verkrachter dikwels aan haar bekend is. Verwey (1986) se navorsing toon dat 42% van alle verkrachtings deur vreemdelinge uitgevoer word, terwyl 33% van verkrachters aan die slagoffer bekend is en dikwels deur haar vertrou word. Hierdie studie toon verder dat 63% van verkrachters op Dinsdae na sonder die bedrywigste is. In Amerika, soos in die pers aangetoon, word 3/4 van alle aangemelde gevalle fyn beplan en word die slagoffer soms vir dae lank dopgehou en agtervolg (Rapport, 5 Mei 1989).

2.4.3.2.3 Vroue wil heimlik verkrag word en is uitlokkend in hul kleredrag en optrede teenoor mans. Vroue geniet die verkrachting en put seksuele bevrediging uit die daad.

Met hierdie mite word die verantwoordelikheid vir die aanval op die slagoffer geplaas. Daar is reeds melding gemaak daarvan dat nie alle gevalle van verkrachting aangemeld word nie. Hierdie mite kan deels verantwoordelik wees vir 'n onwilligheid om die verkrachting aan te meld.

Verkrachting is 'n daad van aggressie en vroue beleef dikwels erge trauma na so 'n aanval. Rolprente en literatuur dra grootliks by tot hierdie wanopvatting, veral in gevalle waar fisieke krag en vurigheid van mans verheerlik word en die heldin as weerloos en willoos voorgestel word. Die viktimisering van die slagoffer in die verkrachtingsituasie

word soos volg opgesom deur 'n direkteur van Rape Crisis: "... it was evidence of the syndrome of blaming the victim. It is the rape of the soul. It is a myth that women provoke rape" (Le Grange, 1990: 6).

2.4.3.2.4 Verkragting kan deur vroue verhoed word.

Dit blyk telkens uit mites dat vrouens verantwoordelik gehou word vir verkragting en dat aanvaar word dat dit deur hulle optrede afgewendkan word. Die situasie waarin die slagoffer van verkragting haar tydens so 'n aanval bevind, word in realiteit gekenmerk deur intimidasie, aggressie, bedreiging, geweld, dominansie en 'n oorweldigende vrees vir die verkragter (Verwey, 1986).

2.4.3.2.5 Daar bestaan 'n verband tussen pornografie en verkragting en prostitusie en verkragting.

Die veronderstelling is dat verkragting sal afneem as pornografie en prostitusie wettig gemaak word (Schwendiger en Schwendiger, 1983). Hierdie opvatting onderstreep die algemene geloof dat verkragting 'n seksuele misdaad is en nie 'n geweldsmisdaad, soos dit in werklikheid is nie.

2.4.3.2.6 Kastrasie is die oplossing vir verkragting.

Hierdie mite illustreer waarskynlik die essensie van die wanbegrip wat oor verkragting bestaan, naamlik dat dit

seksueel van aard is.

Verkragting is nie aggressiewe seksualiteit nie, eerder seksualiteit wat aggressie dien. Green (1988: 1) stel dit soos volg: "Rape is far more than a sexual act; it is a profound and violent insult to the body and psyche."

2.4.3.2.7 Samevatting

Dit blyk uit die voorafgaande bespreking dat die mites wat oor verkragting bestaan, soos hier bespreek, as aanleidend tot verkragting beskou kan word. Dit sal in belang van die samelewing in sy totaliteit wees om verkragting binne die konteks van 'n ernstige geweldsmisdaad te sien en weg te beweeg van die wanopvatting dat dit 'n seksuele misdaad is. Daar kan derhalwe aangevoer word, soos gekonstateer deur Vogelmann (1990), dat wanneer verkragting gesien word as 'n daad wat deur die samelewing veroordeel word, meer vroue met vrymoedigheid die misdaad sal aanmeld.

2.4.3.3 Manlike en vroulike status as aanleidende faktor tot verkragting

Scully en Marolla (Burgess, 1988) voer aan dat verkragting gesien kan word as 'n sielkundige uitvloeisel van 'n ideologie waar die status van die vrou verlaag word en gedwonge seksuele verkeer in die lig hiervan geregverdig word. Hierdie navorsers is van mening dat seksuele gedrag

aangeleer word.

Hulle konstateer dat sosiale leer in hierdie verband veral te doen het met die motivering, dryfkrag, rasionalisering en gesindhede onderliggend aan verkragting. Die teorie van Scully en Marolla hou verband met die ideologie dat mans en vroue nie oor dieselfde mate van mag en beheer beskik nie. Die implikasie is dat die manlike geslag in 'n dominante posisie verkeer en oor hoër status as die vrou beskik.

Vogelman (1990) sluit hierby aan en beweer dat verkragting gesien kan word teen die agtergrond van die samelewing se siening van die vrou. Die status van die vrou en haar posisie in die samelewing word beïnvloed deur die wyse waarop haar vroulikheid gerespekteer word. Vogelman (1990) beklemtoon dat in 'n sosiale bestel waar 'n vrou nie gelyke status met 'n man het nie, haar geleenthede deur verkragting beperk word, in so 'n mate dat dit beheer uitoefen oor die vrou se aanvaarding en beoefening van haar geslagsrol. Hierdie geslagsrol word deur die samelewing gevorm tot 'n bepaalde (beperkende) kode van gedrag, kleredrag en sosiale konformiteit.

Die verlaagde status wat die vrou in 'n bepaalde samelewing geniet, word deur Schwendinger, et al. (1983) verduidelik aan die hand van 'n sogenaamde kognitiewe "skema" wat deur die samelewing gehandhaaf word. Hierdie "skema" verwys na die tradisionele beskouing van die vrou binne 'n gegewe sosiale

konteks.

Tradisioneel is van die vrou verwag om onderdanig, inskiklik, afhanklik en weerloos te wees, nie met mans mee te ding op sosiale en beroepsvlak nie en haar bewegings te beperk ten einde "veiliger" te wees in 'n reeds ongebalanseerde samelewing (Russel, 1984).

Vogelman (1990) stel dit onomwonde dat die samelewing se siening van die status van die vrou haar beperk en beheer. Hierdie beperking en beheer wat die samelewing oor die vrou handhaaf, maak haar sosiaal, fisiek, ekonomies en geestelik weerloos.

Box (1983) konstateer dat die manlike rol, daarenteen, deur die maatskappy voorgestel word as sterk, magtig en dapper, die primêre broodwinner, viriel, onafhanklik, suksesvol, ambisieus, seksueel bekwaam en onweerstaanbaar. Van die vrou word verwag om hierdie eienskappe van die man te respekteer en te bewonder.

Vogelman (1990) konstateer dat die samelewing se siening van die manlike geslagsrol aan die man groter vryhede verleen in die beoefening van sy seksuele rol as wat deur die vrou ervaar word. Teen hierdie agtergrond het die man die reg om seksueel vry en aktief te wees, waar die vrou beskou word as die man se besitting. Hierdie beskouing impliseer dat die vrou se seksualiteit deur die man bepaal en gedomineer word.

Die vrou kan haar seksualiteit bedryf na gelang van die behoefte en voorskrifte van 'n manlik-gedomineerde samelewing, byvoorbeeld om geboorte te skenk en die nageslag te versker. Hierdie tipe seksuele gedrag word aanvaar en aangemoedig. Sou die vrou egter daarop aandring om haar eie norme en standarde ten opsigte van seksuele gedrag te bepaal, word sy as onsedelik beskou (Vogelman, 1990). Seksuele gesindhede hou dus verband met sosiale gesindhede.

Die seksuele status wat onderskeidelik deur die verskillende geslagte geniet word, reflekteer die dubbele standarde van die samelewing. Die media en advertensiewese dra grootliks by om aan die vrou kommersiële waarde te verleen, wat haar seksualiteit objektifiseer. Op hierdie wyse word die vrou van haar vroulikheid gestroop.

Vogelman (1990) stel dit egter dat bogenoemde gesindheid ekstremisties is. Schwendinger, et al. (1983) is dit met hom eens en verwys in hierdie verband na 'n ekstreme vorm van manlike egoïsme wat dui op gevoelens van wrok en haat jeens vroue en as sinsisme kan word.

Volgens Parkin in Box (1983) kan verkragting gesien word as 'n uitvloeisel of manifestasie van hoe manlike en vroulike rolle deur die samelewing gesien word. Burgess (1988) ondersteun Parkin se stelling en voeg hierby dat seksuele aggressie aangehelp word teen hierdie agtergrond. Die gesindheid waarmee seksuele rolle beskou word, kan verder

daartoe bydra dat die verkrachter sy daad regverdig en rasionaliseer. Op so 'n wyse word die misdadige karakter se optrede misken, soos geblyk het uit die bespreking van die mites van verkragting.

Russel (1984) is van mening dat daar 'n verband bestaan tussen manlikheid, manlike seksualiteit en aggressie. Hy konstateer dat druk vanuit die samelewing op die man uitgeoefen word om sy manlikheid te bewys. Daar word dikwels aanvaar dat manlikheid gepaard gaan met die uitdrukking van beheer, mag en dominansie. Die implikasie van die druk wat op die man uitgeoefen word, is dat aggressiewe gedrag as manlik beskou kan word en dat aggressiewe seksuele gedrag deur die man as aanvaarbaar gesien word. Verkragting is 'n daad waarin aggressie 'n prominente rol speel; derhalwe kan tot die gevolgtrekking gekom word dat verkragting gesien kan word as 'n vertoon van manlikheid. Sekere mites van verkragting beklemtoon hierdie siening.

Bogenoemde navorsing beklemtoon derhalwe dat die samelewing 'n groot rol speel in die uitleef van die onderskeie geslagsrolle. In die lig hiervan kom Vogelmann (1990) tot die gevolgtrekking dat die verowering van die vrou 'n sentrale aspek van verkragting is, omdat daar by die man 'n behoefte bestaan om in 'n posisie van beheer oor die vrou te wees.

Vogelmann (1990) voer ook aan dat seksuele verowering 'n eienskap is van die man se intra-psigiese samestelling. Teen

die agtergrond van die samelewing se verwagtinge van manlikheid, kan die man konformeer in sy seksuele belewenis. Hierdie belewenis gaan gepaard met die sogenaamde manlike mistiek, wat vasgelê word in viriliteit en dominansie. Vogelmaan probeer hierdie behoefte aan dominansie verklaar aan die hand van 'n moontlike vrees om gehoor te gee aan die anima, wat by die man verwarring kan skep rondom sy manlike seksualiteit en verder kan manifesteer in insekureiteite. Onder anima word verstaan, soos Te Paske (1982: 147) dit omskryf: "... the unconscious, feminine side of a man's personality. ... a man's anima development is reflected in how he relates to women."

Hierdie insekureiteite kan beklemtoon word deur die vrees vir seksuele verwerping. Verkragting kan dus as 'n medium aangewend word waarmee die man se vrese oorbrug kan word omdat hy binne die verkragtingsituasie in beheer van die vrou en die situasie is. Teen hierdie agtergrond konstateer Vogelmaan (1990) dat, soos geblyk het uit onderhoude wat hy met verkragters gevoer het, mans vroue verkrag wat beheer oor hul eie lewe uitoefen en wat volgens hierdie verkragters die "reëls verbreek". Ter illustrasie haal Vogelmaan (1990: 29) 'n verkragter aan wat sê: "We went outside to talk. She said she didn't want to hear anything, so I smacked her and said: 'listen to reason.'"

Een van die uitvloeisels van die verlaagde status van die vrou is dat die amptelike statistieke vir verkragting

misleidend kan wees omdat vroue dikwels huiwer om die misdaad aan te meld, aangesien sy, volgens die samelewing se verwagtinge, deels die verantwoordelikheid daarvoor moet neem. 'n Gevolg hiervan is dat die bekamping van die misdaad bemoeilik word en dat rehabilitasieprogramme vir verkragters minder doeltreffend is aangesien die samelewing op hierdie wyse die verkragter toelaat om sy gedrag en eie gesindheid jeens die vrou en die misdaad per se in 'n minder ernstige lig te sien.

2.4.3.3.1 Samevatting

Dit blyk uit die voorafgaande bespreking dat die ongelyke (mindere) status wat deur die samelewing aan die vrou toegesê word, as aanleidend tot verkragting gesien kan word.

2.4.3.4 Gemeenskapsfaktore

2.4.3.4.1 Geweld

Russel (1984) dui aan dat gewelddadige misdade meer dikwels deur mans gepleeg word as deur vroue. Gallatin (1982: 517) noem dat: "At the very least, the males are more violent and therefore more likely to find their way into the official crime statistics."

In die bespreking in 2.4.3.3 is aangedui dat die bewys van manlikheid dikwels geïnterpreteer word as 'n vertoon van mag,

krag en dominansie. Daar kan derhalwe aanvaar word dat die vertoon van manlikheid kan manifesteer in gedrag wat met geweld gepaard gaan, soos byvoorbeeld verkragting.

Wilson (1978: 119) voer aan dat: "Rape represents an act of machismo and sadistic domination, not only in the ghetto, but outside of it. It is not the subculture alone that is violent; our whole culture is suffused with beliefs in male supremacy, dominance and aggression."

Dit sou eensydig wees om gewelddadige gedrag bloot hieraan toe te skryf. Ander faktore wat kan bydra tot gewelddadige gedrag, is onder meer sosiale en maatskaplike faktore, waaronder werkloosheid (wat gevoelens van frustrasie en minderwaardigheid kan laat ontstaan), alkohol- en substansmisbruik, swak sosio-ekonomiese omstandighede, onvoldoende behuising, lae lewensstandaarde en lewensverwagting en beperkte toekomsverwagting.

Faktore soos 'n lae frustrasietoleransie, ontoereikende stresshanteringsvaardighede, negatiewe selfbelevens, gebrekkige rolmodellering tydens die kinderjare, ontoepaslike sosiale vaardighede, swak interpersoonlike verhoudinge en dies meer kan ook tot gewelddadige gedrag aanleiding gee (Vogelman, 1990).

Wolfgang en Ferracuti in McCaghy (1980: 107) is dit eens hiermee wanneer hulle sê: "Violence can become a part of the

life style, the theme of solving difficult problems or problem situations."

Dat die media 'n groot rol speel in die uitbeelding en modellering van geweld, is nie te betwyfel nie. Rolprente en televisieprogramme waarin geweld in verskeie vorme uitgebeeld word, is 'n alledaagse verskynsel. Die tipe geweld wat hier ter sprake is, word aangetref in die uitbeelding van moorde, verkragtings, brandstigting, gewapende roof, gesinsgeweld, onluste, terrorisme, gevegte en bakleiery en bendepraktyke.

Kisker (1977: 78) is van mening dat gewelddadige gedrag aangeleer kan word as 'n gevolg van gedrag wat op televisie as die norm voorgestel word. Cater en Strickland in Kisker (1977) konstateer dat die blootstelling aan programme waarin gewelddadige gedrag uitgebeeld word, kan bydra tot 'n predisposisie vir die beoefening van hierdie tipe gedrag.

Coid in Brain (1986: 188) sê dat dit onduidelik is of die blootstelling aan die media bepaalde gedragspatrone beïnvloed en as uitvloeisel daarvan daartoe aanleiding gee en of die media bloot bestaande gedragspatrone reflekteer.

Dat geweld 'n universele verskynsel is van die hedendaagse samelewing, is onbetwisbaar. Die mate waarin geweld in menslike gedrag gereflekteer word, is egter onrusbarend en beperk die potensiaal van die mens om homself te laat geld. Navorsers word hierdeur genoodsaak om vanuit verskillende

dissiplines die verskynsel van geweld indringend te ondersoek.

2.4.3.4.2 Alkohol

Uit die literatuur blyk dat die gebruik van alkohol 'n belangrike rol speel by verkragting. Navorsers in hierdie verband is onder meer Brain (1986), Naude en Stevens (1988), Russel (1984), Verwey (1986) en Vogelmann (1990).

Vogelmann (1990: 137) voer aan dat daar 'n verband bestaan tussen alkoholinnamings en aggressie, in welke geval alkohol aggressie kan bevorder. 'n Lae frustrasietoleransie hou hiermee verband. Volgens Vogelmann kan die gebrek aan selfbeheer en vermindering van inhibisies bydra tot die verandering van impulsbeheer en selfs die persoonlikheid.

Russel (1984) sluit hierby aan deur te konstateer dat verkragting deur die verkragter gerasionaliseer en geregtig kan word indien hy voor en tydens die aanval onder die invloed van alkohol was.

Verwey (1986) noem dat die rol van alkohol soms ook tydens die verhore van verkragtingsake oorbeklemtoon word, met die oog op versagende omstandighede vir die verkragter. Stevens (1988) sê dat navorsing aantoon dat alkohol die verkragter se inhibisies laat verswak, die seksdrang makliker aanwakker en dat hy minder in staat is om sy denke en emosies te beheer.

In die lig van bogenoemde voer Vogelmann (1990) aan dat wanneer die verkrachter onder die invloed van drank is, dit moontlik is dat sy onderbewuste gevoelens jeens die vrou op die voorgrond kan tree. Verborgte gevoelens van minderwaardigheid en 'n gebrek aan mag en status kan verder aanleiding gee tot gevoelens van wrok en haat teenoor die vroulike persona. Onder persona word verstaan: "One's social role, derived from the expectations of society and early training" (Te Paske, 1982: 148).

Dit dien vermeld te word dat indien die slagoffer tydens die aanval onder die invloed van alkohol was, dit nie die aanval kan regverdig, die verkrachter se optrede verskoon of die slagoffer se traumatiese ervaring verminder nie. Russel (1984) voer aan dat wanneer die slagoffer onder die invloed van alkohol was, daar somtyds geglo word dat dit aanduidend is van haar eie onsedelikheid en dat sy die aanval verdien het. Op hierdie wyse word haar verantwoordelikheid vir en aandeel aan die aanval beklemtoon.

Hoewel dit moeilik is om die presiese rol van alkohol tydens verkragting te bepaal, blyk dit nietemin uit bogenoemde navorsing dat alkohol 'n belangrike rol by verkragting kan speel.

2.4.3.5 Samevatting

Uit die voorafgaande bespreking het geblyk dat sekere mites van verkragting, manlike en vroulike status en gemeenskapsfaktore, waaronder geweld en alkoholgebruik, faktore is wat kan aanleiding gee tot verkragting.

2.5 DIE VERKRAGTER

2.5.1 Inleiding

Om verkragting in perspektief te kan plaas, is dit noodsaaklik om die basiese behoeftes, motivering en algemene kenmerke van die verkragter te ondersoek.

Net soos in die geval van die algemene mites oor verkragting, bestaan daar ook miskonsepsies oor die verkragter. Stereotipe idees is dat die verkragter 'n seksbehepte persoon is wat nie sy instinkte en seksuele dryfkragte kan beheer nie en derhalwe die prooi word van elke verleidelike vrou. Die verkragter word ook gesien as 'n amoreuse, seksueel gefrustreerde man wat toegee aan die druk wat deur sy opgehoopte seksuele begeertes op hom geplaas word. Verkragting word dan gesien as 'n uitlaatklep vir hierdie onderdrukte en dwingende seksuele begeertes.

Volgens Green (1988) is 'n verdere miskonsepsie dat die verkragter 'n psigotiese seksfrats is wat daarna streef om sy

seksuele behoeftes te bevredig deur te verkrag. Die gemeenskaplike element aan hierdie wanopvatting is dat verkragting die geleentheid bied om uiting te gee aan die persoon se seksuele behoeftes.

Vervolgens word aandag geskenk aan die ouderdom van die verkragter, algemene kenmerke van die verkragter en tipes verkragters.

2.5.2 Ouderdom van die verkragter

McCaghy (1980), Naude & Stevens (1988) en Verwey (1986) rapporteer na aanleiding van studies wat gedoen is oor die ouderdom van verkragters, dat verkragters hoofsaaklik in die leeftydsgroep onder 20 jaar aangetref word.

Verwey (1986) meld dat sommige studies aantoon dat die grootste konsentrasie van verkragters tussen 15 jaar en 19 jaar is. McCaghy (1980: 120) noem dat: "... rape is predominantly a crime by the young ...". Volgens Naude & Stevens (1988: 186) val verkragters in 'n groot mate in die adolessente tot jong volwasse leeftydsgroep.

2.5.3 Algemene kenmerke van verkragters

Rada in Verwey (1986) beskryf 'n aantal kenmerke wat betrekking het op die verkragter, wat kortliks hier aangehaal

word:

- * Waar die verkragter moontlike minderwaardige gevoelens ten opsigte van sy seksuele bekwaamheid koester, kan verkragting ten doel hê om hiervoor te kompenseer.
- * In gevalle waar die verkragter as kind sy vader as afwesige figuur beleef het en daar leemtes bestaan ten opsigte van die identifikasie met die manlike figuur en die manlike persona, soos gemodelleer deur die vader, kan verkragting 'n geleentheid bied om bewys te lewer van die vertoon van manlikheid.
- * Indien die verkragter se verhouding met sy moeder onbevredigend was en daar nie in sy versorgingsbehoeftes voorsien is nie, kan verkragting dien as verdediging vir sy afhanklikheidsbehoeftes. Die verkragter se frustrasie in hierdie verband kan as tweeledig beskou word, naamlik dat hy enersyds steeds hierdie behoefte ervaar en derhalwe aggressief teenoor die vrou voel vanweë die volgehoue leemte. Andersyds dui hierdie behoeftes op sy afhanklikheid van die vrou en probeer hy deur middel van verkragting sy afhanklikheid neger en sy onafhanklike manlikheid bevestig.
- * Rada voer aan dat verkragting waarskynlik as teenvoeter aangewend kan word vir moontlike onderliggende homoseksuele behoeftes en begeertes. Hierdie begeertes

kan by die verkragter angstigheid en verwarring laat ontstaan ten opsigte van sy eie manlike identiteit. Ten einde sy manlikheid teenoor homself te bevestig en sy heteroseksuele ingesteldheid uiterlik te kan vertoon, word verkragting as medium hiervoor aangewend.

Verdere navorsing deur Groth (1981) en Verwey (1986) toon dat by gewelddadige verkragting die volgende drie komponente (altyd) teenwoordig is, naamlik mag, woede en seksualiteit. Groth (1981) konstateer op grond hiervan dat verkragting altyd 'n aggressiewe daad is en dat die aggressie gekanaliseer word as woede of as 'n begeerte om te domineer en in beheer te wees. Verwey (1986) se navorsing toon dat die moontlike motivering vir verkragting mag en dominerend blyk te wees.

Verwey konstateer (1986) uit die navorsing dat die hoofmotivering van die verkragter die begeerte is om in beheer te wees van die slagoffer binne die gegewe situasie (wat impliseer dat hy ook in beheer van die situasie is) en die begeerte om beheer te hê oor die vrou in die algemeen. Seksuele geweld is een wyse waarop beheer beoefen kan word.

Die vernedering van die vrou is onder meer ook daarin geleë dat sy binne die verkragtingsituasie weerloos is en geen beheer in die situasie het nie. Die gedwonge oorgawe tot seksuele verkeer verleen aan die verkragter algemene beheer in die situasie.

Navorsing wat in 1981 deur Rodabough en Austin gedoen is en aangehaal word deur Verwey (1986), toon dat die verkrachter waarskynlik primêr tot die daad gemotiveer word deur 'n kombinasie van vyandigheid en woede jeens die vrou, asook 'n behoefte aan die dominerende van en beheer oor die slagoffer. Verwey is van mening dat verkrachters 'n gemeenskaplikheid deel, naamlik 'n verstommende aggressie jeens die vrou. Die daad van verkrachting is 'n manifestasie dat die aanvaller op onvanpaste wyse poog om sy basiese menslike behoeftes te bevredig.

Die navorsing van Rodabough en Austin in Verwey (1986: 21) fokus op die behoeftes van verkrachters aan mag en oorheersing en dui op die volgende faktore wat hierin 'n rol kan speel:

- * Die moontlike onvermoë om standvastige, intieme verhoudings met vroue aan te gaan en 'n algemene vyandige gesindheid teenoor vroue;
- * Gevoelens van minderwaardigheid wat moontlik kan verband hou met gebrekkige sekuriteit en liefde tydens die kinderjare, veral met verwysing na die verhouding met ouers;
- * Met die oog op (gebrekkige) identifikasie met volwassenes, word verwys na verwarring ten opsigte van geslagsrolle;

- * Onsekerheid en "nâiwiteit" oor gepaste seksuele ekspressie;
- * Gebrekkige morele en etiese standaarde.

Groth en Birnbaum (Green, 1988: 42) is egter van mening dat verkragting 'n simptoem is van onderliggende sielkundige probleme. Hulle konstateer dat die verkragter nie oor doeltreffende vaardighede beskik om byvoorbeeld stres na behore te hanteer nie en die frustrasies wat met alledaagse funksionering gepaard gaan, nie behoorlik kan aanspreek en verwerk nie. Rodabough en Austin (Verwey, 1986) sluit hierby aan en noem dat gekonstateer kan word dat die verkragter se emosionele en sosiale ontwikkeling gebrekkig is. Green (1988) beskryf die verkragter se emosionele funksionering en egosterkte as gebrekkig en ontoereikend. Groth en Birnbaum in Te Paske (1982: 53) merk ook op dat: "He tends not to be introspective and exhibits little capacity for self-observation. The rapist is emotionally impoverished, overwhelmed with a sense of purposelessness, ill at ease with tender feelings, has a strong system of denial, and is quite incapable of delaying gratification."

Dit blyk uit die bespreking dat waar gepoog word om 'n profielbeeld van die verkragter saam te stel, die genoemde navorsers dit eens is dat die verkragter gekenmerk kan word aan swak interpersoonlike verhoudinge. Sy sosiale

funksionering ontbreek aan warmte en intimiteit en sy interaksie met ander word nie gekenmerk aan deernis, empatie en vertroue nie.

Outeurs soos Green (1988) en Groth (1981) beklemtoon verder dat die oordeelsvermoë van die verkrachter afneem wanneer stres en emosionele konflik toeneem.

Volgens Green (1988) word verkrachting die simptoom van die intra-psigiese angs en onsekerheid wat die verkrachter beleef en word sy belewenis van disforie deur verkrachting verlig. In die lig hiervan konstateer Green (1988) dat die verkrachter gesien kan word as 'n ongelukkige, onervulde, ontoereikende individu wat op seksuele wyse uiting gee aan die innerlike angs wat hy beleef en op hierdie wyse op die stres uit die omgewing reageer. Die gedrag van die verkrachter behoort derhalwe nie gesien te word as die gevolg van onbevredigde seksuele behoeftes nie.

2.5.3.1 Samevatting

Dit skyn nie moontlik te wees om 'n duidelike profielbeeld van die "stereotipe" verkrachter te kry nie. Die navorsing van MacCaghy (1980), Naude en Stevens (1988) en Verwey (1986) dui daarop dat dit egter moontlik is om gemeenskaplikhede by die verkrachter en die verkrachtingsituasie uit te lig. Voorbeelde van hierdie gemeenskaplikhede soos blyk uit

bogenoemde navorsers se resultate is naamlik:

- * 'n Geskiedenis van vorige misdade;
- * Swak verhoudings met ouers in die kinderjare;
- * Alkohol of ander dwelms word dikwels gebruik;
- * Wapengeweld of ander dreigemente van geweld kom dikwels tydens die aanval voor. (Naude en Stevens gee statistieke van tot 66%);
- * 'n Algemene spanningstoestand word dikwels by die verkragter aangetref;
- * Die meeste verkragters wat by ondersoeke betrek word, het 'n lae onderwyspeil en kom dikwels uit swak sosio-ekonomiese omstandighede. Verwey (1986) wys egter daarop dat hierdie gegewens met omsigtigheid hanteer moet word en nie veralgemeen moet word nie, aangesien sommige verkragters tot meer gegoede sosio-ekonomiese groepe behoort;
- * Dit blyk dat verkragters dikwels tot 'n jong ouderdomsgroep (onder 20 jaar) behoort.

2.5.4 Tipes verkragters

In die voorafgaande gedeelte is daarna verwys dat die omstandighede en behoeftes van verkragters oor die algemeen nie identies is nie. Dit sal impliseer dat die verkragtingsgebeure ook sal verskil. Melding is daarvan gemaak dat die elemente van verkragting, soos geblyk het uit die navorsing van Groth, Holmstrom en Burgess (Green, 1988),

naamlik mag, woede en seksualiteit altyd teenwoordig is by verkragting. Die intensiteit van hierdie elemente verskil egter van voorval tot voorval, afhangende van die spesifieke behoefte van die verkragter.

Bogenoemde navorsers het ook uit hulle studie aangedui dat uit die 225 gevalle wat ondersoek is, seksualiteit ondergeskik was aan mag en woede. Green (1988: 152) konstateer in hierdie verband dat: "Rape is a pseudosexual act with sexuality merely the vehicle for expression of either power or anger; rape is not primarily an expression of sexual desire; but rather sexual behavior in the service of nonsexual needs."

Rada in Wessels (1991) onderskei tussen ten minste vyf soorte verkragters:

- * Die sadistiese verkragter, wat volgens Rada groter bevrediging put uit die vernedering van die slagoffer as uit die seksuele stimulasie.
- * Die psigotiese verkragter, wat daaraan gekenmerk kan word dat hy ambivalente gevoelens teenoor die moederfiguur koester.
- * Die sosiopatiese verkragter word beskryf as 'n verkragter wat slegs verkrag indien die geleentheid hom voordoet en nie aggressiewe of seksuele fantasieë oor

verkragting koester nie.

- * Die manlike identiteitskonflik verkragter verkrag volgens Rada omdat hy 'n konflik of leemte ervaar in die uitlewing van sy manlike rol.
- * Die situatiewe-stres verkragter word daaraan gekenmerk dat hy tydens of onmiddelik na 'n uiters spanningsvolle situasie verkrag.

Vir die doel van die verdere bespreking van tipes verkragters word gebruik gemaak van die model soos voorgestel deur Groth, Holmstrom en Burgess (Green, 1988) waar verkragters onderskei word op grond van die elemente van mag en woede.

2.5.4.1 Die Magsverkragter

Hierdie verkragter streef daarna om sy slagoffer en die situasie te beheer en mag te verkry. Gewoonlik word intimidasie toegepas deur dreigemente, dwang, 'n wapen, fisiek krag of werklike fisieke beserings met die doel om sy mag te bevestig en om sy slagoffer tot onderdanigheid te dwing. Die seksuele omgang wat plaasvind, is 'n demonstrasie van die verkragter se beheer oor sy slagoffer.

Dit moet beklemtoon word dat hierdie verkragter nie as sulks daarna streef om sy slagoffer te beseer nie, hy streef eerder daarna om beheer oor haar te verkry sodat die bedreiging van

geweld haar tot onderdanigheid sal dwing (Green, 1988).

Volgens die genoemde navorsers in Green (1988) is dit kenmerkend van die magsverkrachter dat hy swak interpersoonlike verhoudinge handhaaf en op seksuele sowel as ander gebiede homself as ontoereikend beleef. Sy selfekspresie en selfagting is dikwels gebrekkig. Verkragting dien as bewys van sy mag en potensie, ook op seksuele gebied.

Daar word in Green (1988) gekonstateer dat hierdie verkrachter die misdaad beplan aangesien hy oor seksuele sukses fantaseer, in so 'n mate dat hy dikwels glo dat sy slagoffer waarskynlik beïndruk sal wees met sy seksuele vermoëns. Wanneer die verkragting plaasvind, beleef die verkrachter gevoelens van angs (vanweë die antisipasie van moontlike mislukking), maar ook opgewondenheid rakende sy verwagting dat die seksuele ervaring as sulks ook positief sal wees. Dit mag egter so wees dat die seksuele aspek van die verkragting nie aan sy verwagtinge voldoen nie, wat hom dan laat met versterkte gevoelens van mislukking en ontoereikendheid.

Hierdie leemte in sy suksesbelewenis kan dan daartoe aanleiding gee dat hy weer kan verkrag, hierdie keer met die oortuiging dat sy volgende poging hom die gevoelens van sukses en toereikendheid waarna hy strewe, sal laat beleef. Sy oortredings kan derhalwe herhaaldelik en obsessief raak.

Dit blyk uit bostaande dat verkragting 'n wyse is waarop die persoon sy selfgelding, manlike identiteit, potensie, beheer, mag, krag en dominansie kan bevestig. Op hierdie wyse word sy gevoelens van waardeloosheid, verwerping, hulpeloosheid, ontoereikendheid, onbevoegdheid en weerloosheid verberg.

Op grond van bogenoemde kan daar by die magsverkragter onderskei word tussen die basiese behoeftes aan enersyds selfgelding en andersyds gerusstelling (Green, 1988).

Waar die verkragter se behoeftes sentreer om selfgelding, bied verkragting die geleentheid om uitdrukking te gee aan sy viriliteit, beheer en dominansie. Val die klem op gerusstelling, word verkragting gepleeg in 'n poging om twyfel rakende sy seksuele vermoëns en seksualiteit uit te skakel en dit as positief te bevestig.

In beide gevalle verplaas die verkragter sy eie angste na die slagoffer wat binne die verkragtingsituasie hulpeloos en weerloos is.

2.5.4.2 Die Woedeverkragter

Groth en sy medewerkers konstateer in Green (1988) dat die woedeverkragter bepaalde gevoelens van woede koester wat gerig is op vroue. Die woede wat hy ervaar, spruit dikwels uit onsuksesvolle verhoudings met betekenisvolle vroue,

byvoorbeeld sy moeder, sy vrou of vriendin.

Dit blyk dat die woedeverkragter se verhoudings met vroue gekenmerk word deur irritasie, konflik, jaloesie en dikwels ook fisieke geweld. Sy misdaad word dikwels voorafgegaan deur 'n konfliktsituasie met 'n betekenisvolle vroulike persoon. Verkragting kan in hierdie verband gesien word as 'n wyse om sy woede en haat te kanaliseer en te rig op die slagoffer uit wraak oor die onreg wat hom aangedoen word deur vroue.

Soos dit blyk uit die navorsing in Green (1988) is verkragting 'n doelbewuste ventilasie van die verkragter se woede met die bedoeling om sy slagoffer te beseer en te verneder. Die aanval is brutaal en gewelddadig met die motief om vergelding te verkry en die vroulike persoon te straf. Die daad gaan dikwels gepaard met die intensionele toediening van pyn en word gekenmerk deur brutaliteit, oormatige dwang, fisieke en verbale obseniteite en geweld.

Dit spreek vanself dat die seksdaad hier ter sprake weinig seksuele bevrediging en genot bied. Daar mag selfs sprake wees van seksuele disfunksie in die vorm van erektiele onvermoë. Seksuele opwekking kan egter hier verband hou met die graad van pyn en vernedering wat die slagoffer ervaar en die mate van weerstand wat deur haar gebied word. Gallatin (1982: 493) sê dat: "For this sort of rapist, the only true pleasure comes from inflicting pain and suffering on his

unfortunate prey."

Navorsing wat in hierdie verband deur Abel en sy medewerkers gedoen is (Gallatin, 1982: 492) toon dat sommige verkragters seksuele opwinding ervaar het toe hulle gekonfronteer is met materiaal waar die slagoffer beseer is en pyn ervaar het. "For a few rapists, in fact, the violent scene proved to be much more stimulating than the affectionate one."

Soos blyk uit die bespreking, word die fokus by die woede-verkragter verdeel tussen verkragting wat gebruik word as vergelding teenoor die vrou per se en die plesier wat verkry word uit die lyding en vernedering van die vroulike slagoffer, in welke geval aggressie vererotiseer word.

2.5.5 Samevatting: Die verkragter

Uit die voorafgaande bespreking oor die verkragter is gefokus op die ouderdom van die verkragter, algemene kenmerke van die verkragter en tipes verkragters.

Dit het geblyk dat, hoewel dit problematies is om 'n stereotipe profielbeeld van die verkragter te skep, dit wel moontlik is om sekere gemeenskaplikhede by verkragters aan te dui.

2.6 SAMEVATTING

In die literatuuroorsig is aandag geskenk aan jeugmisdaad, die jeugmisdadiger, verkragting en die verkragter.

Enkele faktore wat met jeugmisdaad korreleer, naamlik geslag, die gesin (in hierdie verband is emosies, sosialisering en seksualiteit ondersoek), moraliteit, maatskaplike en skolastiese faktore, is bespreek. Dit het geblyk dat die kombinasie van faktore die risiko vir jeugmisdaad vergroot.

Faktore wat tot verkragting kan aanleiding gee, naamlik mites oor verkragting, manlike en vroulike status en gemeenskapsfaktore (geweld en alkohol) is bespreek. Dit het geblyk dat verkragting nie gesien kan word as die uitdrukking van seksuele begeerte nie en derhalwe nie 'n seksuele misdaad is nie. Klem word eerder daarop gelê dat verkragting 'n geweldsmisdaad is.

Die ouderdom en algemene kenmerke van verkragters, sowel as tipes verkragters is bespreek. Dit het geblyk dat die verkragter primêr tot die misdaad gemotiveer word deur veral woede en die behoefte aan mag.

HOOFSTUK 3

'N PROFIELBEELD VAN JEUGDIGE VERKRAGTERS

3.1 DIE AARD VAN DIE ONDERSOEK

Die doel van die ondersoek is om 'n profielbeeld van jeugdige verkragters te verkry.

Die studie behels 'n ondersoek na die leefwêreld van die jeugdige verkragter. Vir die doel van die ondersoek sal veral op die sosiale, maatskaplike, ekonomiese, opvoedkundige en sielkundige dimensies van die jeugdige verkragter se leefwêreld gefokus word.

3.2 DIE ONDERSOEK

3.2.1 Die Proefpersone

In hierdie ondersoek is die proefpersone manlike jeugdige wat ten tye van die ondersoek in Verbeteringskole in Wes-Kaapland verkeer het. Hierdie jeugdige het die Strafproseswet van die land oortree en is skuldig bevind aan verkragting. Die 24 proefpersone is jeugdige wie se ouderdomme wissel van 14 jaar tot 17 jaar. Hulle onderwysopleiding strek vanaf geen skolastiese opleiding (analfabete) tot Standaard 6.

Die proefpersone is afkomstig uit stedelike en landelike gebiede, hoofsaaklik uit Wes-Kaapland, terwyl 'n kleiner persentasie in sekere stedelike gebiede van Johannesburg woonagtig was.

3.2.2 Databronne

Die onderskeie inrigtings waar die proefpersone tydens die ondersoek in aanhouding verkeer het, maak voorsiening vir persoonlike rekords vir alle leerlinge wat verwys en opgeneem word. Hierdie rekords bestaan hoofsaaklik uit die onderstaande databronne:

3.2.2.1 Proefbeampteverslae en Maatskaplike Werkerverslae

Proefbeamptes en maatskaplike werkers in diens van die Departement van Gesondheidsdienste en Welsyn wat betrokke is by die proefpersone en hul gesinne, stel omvattende verslae saam met die doel om 'n duidelike agtergrondsbeeld van die proefpersone en hul omstandighede te verkry. Hierdie verslae stel waardevolle inligting beskikbaar ten opsigte van die volgende:

3.2.2.1.1 Die geboortedatums en ouderdomme van die proefpersone

3.2.2.1.2 Die gesinsamestelling van die proefpersone

3.2.2.1.3 Die maatskaplike, sosiale en sosio-ekonomiese omstandighede van die proefpersone en hul gesinne

3.2.2.1.4 Die basiese onderwyspeil van die proefpersone en in sommige gevalle ook die onderwyspeil van hul ouers en sibbe

3.2.2.1.5 Die skolastiese agtergrond en werkgeskiedenis van die proefpersone

3.2.2.1.6 Die lewenstyl, vryetydsbesteding, keuse van vriende en tipe groepsbetrokkenheid van die proefpersone

3.2.2.1.7 Moontlike vorige verwysings na inrigtings soos plekke van Veiligheid en Nywerheids- en Verbeteringskole.

3.2.2.2 Hofverslae

Hofverslae word deur landdroshoue aan die betrokke inrigtings waard die jeugdige aangehou word, beskikbaar gestel. Inligting wat uit hierdie bronne verkry is, het onder meer betrekking op die slagoffers, te wete hul ouderdomme, moontlike beserings wat opgedoen is tydens die aanvalle, (hofverslae sluit meestal die verslae van distriks- of ander geneeshere wat die slagoffers na die aanval ondersoek het, in) hul moontlike bekendheid, al dan nie, aan die jeugdige en ander relevante inligting. Volledige weergawes van die

verkragtingsgebeure is in die meeste gevalle in hierdie verslae vervat.

3.2.2.3 Skoolsielkundige verslae

Die betrokke inrigtings waar die proefpersone in aanhouding verkeer, maak gebruik van die dienste van skoolsielkundiges wat deur die Administrasie: Raad van Verteenwoordigers aangestel is. Die skoolsielkundiges stel evalueringsverslae saam wat belangrike inligting bied ten opsigte van die volgende:

3.2.2.3.1 Skoolsielkundige verslae

Volgens Departementele voorskrifte word in alle gevalle gebruik gemaak van die FICK-skaal (OSAIS) waarmee die intellektuele vermoëns van die jeugdiges gemeet word. Hierdie meetinstrument tref geen onderskeid tussen die Verbale en Nie-verbale skaaltellings nie en word as vertrekpunt vir die aanduiding van 'n globale peil van funksionering gebruik. (Die ondersoeker beskou hierdie gegewens vir die spesifieke doel van die ondersoek as voldoende);

3.2.2.3.2 Die basiese onderwyspeil van die proefpersone;

3.2.2.3.3 Tegniiese aanleg en bekwaamheid;

3.2.2.3.4 Sosiale aanpassing van die proefpersone buite en binne die Verbeteringskool;

3.2.2.3.5 In sommige gevalle word verdere gegewens rondom die verkragtingsgebeure beskikbaar gestel;

3.2.2.3.6 Kliniese observasie rakende die persoonlikheid, gedrag en algemene funksionering van die proefpersone.

3.3 DATASTRUKTURERING

In 3.1 is daarop gewys dat in hierdie ondersoek gefokus word op die leefwêreld van die jeugdige verkragter.

Die inligting wat uit die genoemde databronne verkry is, is gebruik om 'n profielbeeld saam te stel. Die data is in die volgende kategorieë gestruktureer:

3.3.1 Identifiserende besonderhede van die proefpersone

Hierdie kategorie omsluit die ouderdom van die proefpersone ten tye van die pleging van die misdaad, onderwyspeil, intellektuele vermoëns, algemene gedragspatroon en onderwerping aan gesag, skolastiese betrokkenheid en vryetydsbesteding, bende-betrokkenheid, die gebruik en/of misbruik van alkohol en ander dwelms byvoorbeeld dagga, vorige kriminele oortredings byvoorbeeld huisbraak, diefstal, aanranding en vorige oortredings van verkragting en sodomie.

3.3.2   Identifiserende besonderhede van die gesinne van die proefpersone

In hierdie kategorie word inligting ten opsigte van die ouers in die gesinsisteam, die onderwyspeil, die huwelikstaat en kriminele betrokkenheid van die ouers weergegee. Die gebruik van alkohol of dwelms by die ouers word verder in hierdie kategorie aangedui. Inligting rakende die grootte van die gesin word ook aangedui.

3.3.3   Die gesin van die proefpersone

Die aard en kwaliteit van die huweliks- en gesinsverhoudinge is in hierdie kategorie die fokus van die ondersoek. Die godsdiensbelewenis van die gesin asook die aard van die omgewing waarbinne die gesin funksioneer, word hier betrek. In hierdie kategorie is ook aandag geskenk aan die sosio-ekonomiese omstandighede van die gesin en is ander maatskaplike faktore byvoorbeeld die voorkoms van gesinsgeweld in aanmerking geneem.

3.3.4   Die vriendekring van die proefpersone

In hierdie kategorie is aandag geskenk aan die moontlikheid dat die proefpersone alleenlopers kan wees en word klem gelê op die tipe lewenstyl van die vriendekring waarin die proefpersone hulle bevind. In hierdie verband is die algemene gedragspatroon, tydsbesteding en moontlike kriminele

betrokkenheid van die proefpersone se vriende ondersoek. Die moontlike betrokkenheid by bendes, gebruik van alkohol en ander dwelms byvoorbeeld dagga en ander faktore byvoorbeeld skolastiese betrokkenheid, is hierby ingesluit.

3.3.5 Die slagoffer vna die verkragting

Ten einde verdere lig te werp op die profielbeeld van die jeugdige verkragter is besonderhede rakende die slagoffer van die verkragting ondersoek. Hier word byvoorbeeld aandag geskenk aan die ouderdom van die slagoffer, of sy voor die verkragting aan die proefpersone bekend was en of beserings tydens die voorval opgedoen is. Ondersoek is ingestel na die mate van geweld en bedreiging wat gebruik is tydens die voorval, sowel as die tipe taalgebruik wat gebesig is deur die aanvaller.

3.3.6 Die verkrachtingsgebeure

Die ondersoek na die verkrachtingsgebeure behels dat inligting verkry is of die verkragting beplan was, die aantal verkragters wat betrokke was, of daar meervuldige verkrachtings was, of die verkragter(s) gewapen was en of gebruik gemaak is van die wapens. Daar word verder aangedui of die proefpersone en die medepligtiges, waar van toepassing, onder die invloed van alkohol of ander dwelms was. Die tyd en plek van die voorval word ook bepaal.

Die gegewens is georden en statisties verwerk.

3.4 'N PROFIELBEELD VAN 'N INDIVIDUELE JEUGDIGE VERKRAGTER

3.4.1 'n Profielbeeld van Adam (skuilnaam)

3.4.1.1 Identifiserende besonderhede van Adam

3.4.1.1.1 Ouderdom

Adam is 'n sestienjarige seun wat op 8 November 1974 gebore is.

3.4.1.1.2 Onderwyspeil

Adam het eers op negejarige ouderdom met sy skoolloopbaan begin. Sy moeder voer sy gestremdheid as rede hiervoor aan. (Na bewering het komplikasies by geboorte ingetree en is Adam as gevolg daarvan gestremd in sy linkerhand en een been.) Sy skoolbywoning was wisselvallig deurdat hy hom gereeld aan skoolversuim skuldig gemaak het. Die gevolg was dat Adam op skolastiese gebied stadig gevorder het en deurgaans swak presteer het. Hy het die skool uiteindelik verlaat nadat hy Standaard 1 twee maal gedruip het.

Adam se intellektuele vermoëns is met behulp van die OSAIS bepaal. Sy IK is hiervolgens 57,2.

3.4.1.1.3 Kriminele oortredings

Adam het tydens die pleeg van die huidige misdaad (verkragting) reeds 'n kriminele rekord gehad vanweë twee vorige oortredings van huisbraak en diefstal.

3.4.1.1.4 Algemene gedragspatroon

Die personeel van die skool waar Adam voorheen ingeskryf was, rapporteer dat hy van meet af aan probleemgedrag getoon het en nie geredelik gehoor gegee het aan gesag nie. Adam het ook nie positief op dissiplinering gereageer nie. Sy onderwysers beskryf hom as 'n kind wat altyd gepoog het om aandag te trek en noem dat hy "voorbarig" was.

Die maatskaplike werker wat met hom gemoeid was tydens sy verhoor, rapporteer dat Adam "pateties" voorgekom het en dat sy voorkoms slordig en onversorg is. Op sy regterbeen was die volgende tatoeërmerke: "A woman is a saver dollar and silver hand to hand" en "A woman goes man to man." Die maatskaplike werker getuig verder dat Adam tydens die onderhoude leuens vertel het en deurentyd oogkontak met haar vermy het.

Nadat Adam die skool verlaat het, het hy nie die arbeidsmark betree nie en tuis slegs peuselwerkies verrig. Sy moeder getuig dat hy naweke nie tuis slaap nie en dat hulle nie weet

waar hy hom dan bevind nie. Adam se moeder noem dat die bure gereeld oor sy gedrag kla.

Uit die databronne blyk dat Adam op gereelde basis van alkohol gebruik gemaak het en soms dagga gerook het.

3.4.1.2 Identifiserende besonderhede van die gesin

3.4.1.2.1 Die ouers in die gesinsisteem

Beide Adam se ouers het tydens die ondersoek nog geleef en albei het saam met die gesin gewoon. Beide ouers is betrokke by Adam se opvoeding.

3.2.4.2.2 Die onderwyspeil van die ouers

Adam se vader is 'n sestigjarige man wat geen formele opvoeding ontvang het nie, 'n analfabeet is en plaasarbeid verrig. Sy moeder is 'n sestigjarige analfabeet en is 'n huisvrou.

3.4.1.2.3 Huwelikstaat van die ouers

Beide Adam se ouers is boorlinge van die Moorreensburg-distrik. Kort na hul ontmoeting het 'n saamleefverhouding ontstaan. Hulle is 'n jaar later in die eg verbind, waarna hulle hulle op 'n plaas in die Hopefield-distrik gevestig het en waar hulle tydens die ondersoek steeds woonagtig was.

3.4.1.2.4 Kriminele betrokkenheid van die ouers

Adam se vader het op verskeie geleenthede met die gereg gebots weens openbare dronkenskap. Adam se moeder is by verskeie geleenthede deur die polisie gearresteer weens openbare dronkenskap.

3.4.1.2.5 Alkoholmisbruik by ouers

Adam se vader is 'n alkoholis. Die moeder maak ernstig misbruik van alkohol.

3.4.1.2.6 Sibbe

Adam is die jongste van sewe kinders. Sy oudste broer is 'n arbeider op dieselfde plaas as sy ouers. Hy handhaaf 'n saamleefverhouding, maak misbruik van alkohol en het voorheen met die gereg gebots.

Die naasoudste broer is 'n plaasarbeider. Hy woon by sy ouers en maak misbruik van alkohol. Hy het ook reeds met die gereg gebots.

Die derde broer woon in die omgewing van Piketberg, waar hy op paroolvoorwaardes werksaam is.

Adam se vierde broer is woonagtig in die Paarl waar hy in 'n

saamleefverhouding betrokke is. Hy verrig plaasarbeid, maak misbruik van alkohol en het 'n kriminele rekord.

Die vyfde broer is by sy ouers woonagtig, verrig plaasarbeid en maak misbruik van alkohol. Hy het reeds op verskeie geleenthede met die gereg gebots.

Adam se enigste suster is woonagtig in die Paarl waar sy seisoenwerk op plase verrig. Sy het die skool verlaat toe sy in standerd vier was.

3.4.1.3 Die gesin

3.4.1.3.1 Algemene funksionering

Dit blyk uit die verslae van die maatskaplike werker wat gemoeid was met die gesin, dat die algemene funksionering van die gesin ongunstig is. Dit het reeds uit die bostaande geblyk dat alkoholmisbruik 'n prominente rol in die gesin se funksionering speel.

Die huweliksverhouding van die ouers is onbestendig en word gekenmerk aan onmin en rusies. Beide Adam se ouers is baie geheg aan hom, hoewel sy moeder na bewering oorbeskermend teenoor hom voorkom. Heelwat rusies tussen die ouers ontstaan as gevolg hiervan.

Adam rapporteer dat aangesien sy ouers heel dikwels besope

is, hy die geleentheid kry om vryelik sy gang te gaan.

Dit wil voorkom asof Adam se broers en suster ook baie geheg is aan hom en 'n beskermingsdrang teenoor hom openbaar.

3.4.1.3.2 Godsdienstbeoefening van die gesin

Die gesin is lidmate van die N.G. Sendingkerk, hoewel hulle nie belydende lidmate is nie. Eredienste en kerklike aktiwiteite word nie bygewoon nie. Geeneen van die sibbe is gedoop nie.

3.4.1.3.3 Voorkoms van gesinsgeweld

Daar is reeds melding gemaak van die onbestendige huweliksverhouding van die ouers. Adam se vader het reeds by verskeie geleenthede, waar hy onder die invloed van alkohol was, die moeder gewelddadig aangerand, as gevolg waarvan sy fisiek gestremd is.

3.4.1.3.4 Sosio-ekonomiese omstandighede van die gesin

3.4.1.3.4.1 Gesinsinkomste

Die maandelikse inkomste van die gesin word verkry uit die verdienstes van Adam se vader en twee inwonende broers. Die totale gesinsinkomste tydens die ondersoek was R120,00 per maand. Daarbenewens word die gesin deur die plaaseienaar

voorsien van vleis, vis, aartappels, rys, meel, koffie, tee en suiker.

3.4.1.3.5 Huisvesting

Die gesin bewoon 'n tweeslaapkamerwoning op die plaas wat onnet en slordig voorkom. Adam deel 'n slaapkamer met sy broers. Volgens die maatskaplike werker is daar voldoende leefruimte en ameublement. Geen melding word daarvan gemaak of die woning van elektrisiteit voorsien is nie. Geen huurgeld word betaal nie.

3.4.1.3.6 Omgewing

Die plas waarop die gesin woon, is sowat 10 kilometer buite die dorp geleë. Slegs drie gesinne is woonagtig op die plaas. Alkoholmisbruik kom by al die gesinne voor.

3.4.1.4 Vriendekring

Adam se vriende wissel van skoolgaande tot werkende persone. Sy drie boesemvriende is ouer as hy, maak gebruik van alkohol en het almal kriminele rekords. Hulle verrig loonarbeid en handhaaf heteroseksuele verhoudings.

3.4.1.5 Die slagoffer van die verkragting

Adam se slagoffer was 'n sesjarige dogtertjie. Sy was aan

hom bekend. Die verslag van die geneesheer wat haar ondersoek het na die aanval, dui aan dat haar geslagsdele deur Adam gepenetreer is. Luidens die dokter se verslag, het die slagoffer ernstige beserings aan haar geslagsdele opgedoen tydens die verkragting.

Uit die databronne blyk dat Adam nie sy slagoffer gedreig het of vuil taal teenoor haar gebesig het nie.

3.4.1.6 Die verkrachtingsgebeure

Volgens beskikbare inligting blyk dit dat Adam sy slagoffer binnenshuis verkrag het, in haar slaapkamer waar sy op haar bed gelê het. Hy het nie van enige ander vorm van fisieke geweld gebruik gemaak nie. Geen wapens is gebruik nie. Geen melding word gemaak van die tyd van die verkragting en of dit beplan was nie. Daar word ook nie aangedui of Adam ten tye van die voorval onder die invloed van alkohol of daag was nie. Adam het die misdaad alleen gepleeg.

3.5 'N PROFIELBEELD VAN DIE PROEFPERSONE

3.5.1 Inleiding

Die navorsingsbevindinge van die groep proefpersone word aan die hand van beskrywende statistieke aangebied. Die voorafgaande kategorieë word ook hier as raamwerk gebruik om die biografiese data te struktureer.

3.5.2 Identifiserende besonderhede van die proefpersone

3.5.2.1 Ouderdom

Uit die statistieke blyk dat die gemiddelde ouderdom van die 24 proefpersone tydens die pleging van die verkragting 15 jaar is.

3.5.2.2 Onderwyspeil

Binne die steekproef is die gemiddelde onderwyspeil van die proefpersone bereken op Standerd 1. Die hoogste onderwyspeil is Standerd 6 (8,33%) terwyl 20,83% van die steekproef analfabete is. 12,5% van die proefpersone was in 'n aanpassingsklas. Die gemiddelde IK van die proefpersone is 67,9. Uit die steekproef is daar 79,16% van die proefpersone wat hulle aan kroniese skoolversuim skuldig gemaak het.

3.5.2.3 Vorige oortredings

Uit die ondersoek blyk dat 95,65% van die proefpersone ook ander kriminele oortredings gepleeg het. Die kriminele oortredings is die volgende:

3.5.2.3.1 Verkragting of poging tot verkragting: 17,39%

3.5.2.3.2 Sodomie: 8,7%

3.5.2.3.3 Aanranding: 34,5%

3.5.2.3.4 Roof: 4,35%

3.5.2.3.5 Huisbraak: 52,2%

3.5.2.3.6 Alle vorme van diefstal, waaronder byvoorbeeld
motordiefstal en winkeldiefstal: 47,8%

3.5.2.3.7 Beskadiging van eiendom: 4,35%

3.5.2.4 Algemene gedragspatroon van die proefpersone

Die algemene gedragspatroon van die proefpersone is ondersoek om vas te stel in watter mate die proefpersoon 'n geskiedenis van problematiese en onaanvaarbare gedrag getoon het wat die pleging van hierdie misdaad voorafgegaan het, in watter mate die proefpersone hulle aan die gesag van ouers, onderwysers en ander volwassenes onderwerp het, hoe die proefpersone hulle vrye tyd bestee het en in welke mate alkohol, dagga en ander dwelms gebruik is.

Uit die statistieke blyk dat 52,63% van die proefpersone 'n geskiedenis toon van onaanvaarbare gedrag (soos hierbo genoem) en 'n onwilligheid openbaar om gehoor te gee aan gesag.

Die statistieke toon dat 52,38% van die proefpersone ledig was en 9,52% bedags geslenter het. Onder slenter word verstaan dat hierdie proefpersone hulle bedags hoofsaaklik in sakegebiede bevind het waar hulle bedel, steel of op ander onaanvaarbare wyses hul tyd verwyd het deur byvoorbeeld gom te snuif of dagga te rook. Uit die steekproef is daar 38,10%

van die proefpersone wat tydens die pleging van die misdaad reeds die arbeidsmark betree het.

Dit blyk uit die statistieke dat 81,82% van die proefpersone op gereelde grondslag van alkohol gebruik gemaak het, terwyl 18,18% van alkohol misbruik gemaak het.

In die steekproefgroep maak 40% van die proefpersone van ten minste een tipe dwelm gebruik. Die onderstaande spesifieke tipe dwelms is deur die proefpersone gebruik:

3.5.2.4.1 Dagga: 40%

3.5.2.4.2 Petrol: 8,7%

3.5.2.4.3 Gom: 8,33%

3.5.3 Identifiserende besonderhede van die gesinne van die proefpersone

Data rakende die gesinne van die proefpersone is ondersoek met die doel om insig te verkry in die gesinsisteme van die proefpersone.

3.5.3.1 Die afwesigheid van die ouers uit die gesinsisteam

Uit die statistieke blyk dat 12,5% van die vaders van die proefpersone oorlede was ten tye van die pleging van die

misdaad. 12,5% van die moeders was oorlede. Die huidige statistieke toon dat 16,6% van vaders, sowel as 16,6% van moeders se bewegings tydens die pleging van die misdaad onbekend was. Waar die ouers se bewegings onbekend is, word verstaan dat die ouers nie woonagtig was by hul gesinne nie en dat die gesinne geen kennis gedra het van hulle welstand of waar hulle hul bevind nie.

In 70,83% van die gevalle wat ondersoek is, was die vader of die moeder onderskeidelik woonagtig by die gesin tydens die pleging van die misdaad. In sommige gevalle was enkelouerskap ter sprake.

3.5.3.2 Onderwyspeil van die ouers

Dit is opvallend dat in hierdie kategorie heelwat inligting uit die databronne ontbreek het. Die statistieke wat vervolgens weergegee word, is bereken uit die beskikbare biografiese gegewens en data vir die totale groep is onvolledig.

Dit blyk uit die statistieke dat 80% van die vaders oor wie inligting beskikbaar was, analfabete is. Die berekende gemiddelde opvoedingspeil van vaders van die steekproef is Standaard 1.

Uit die beskikbare inligting rakende die moeders van die proefpersone, was 50% van die moeders van die steekproef

tydens die ondersoek analfabete. Die berekende gemiddelde opvoedingspeil van die moeders is Standerd 3.

3.5.3.3 Huwelikstaat van die ouers

Die statistieke toon dat uit die steekproef van 24 pare ouers, 54,54% van die ouers wettiglik met mekaar getroud was. Verdere statistieke dui daarop dat 40,90% van die ouers van die proefpersone 'n saamleefverhouding gehandhaaf het, terwyl 4,54% van die ouers geskei was.

3.5.3.4 Kriminele betrokkenheid van die ouers

Onder kriminele betrokkenheid word verstaan dat die ouers voorheen met die gereg gebots het en derhalwe 'n kriminele rekord het. Dit was opvallend dat in hierdie ondersoek na die kriminele betrokkenheid van die ouers dit oorwegend alkohol verwante oortredings behels het.

Die statistieke toon dat 16,67% van die vaders van die proefpersone reeds voorheen met die gereg gebots het, teenoor 15,79% van moeders.

3.5.3.5 Alkoholmisbruik by die ouers

Onder alkoholmisbruik word verstaan die gereelde, daaglikse misbruik van alkohol en 'n afhanklikheid daarvan.

3.5.3.5.1 Alkoholmisbruik by vaders : 64,7%

3.5.3.5.2 Alkoholmisbruik by moeders : 44,4%

3.5.3.6 Sibbe

Vir die doel van hierdie studie is die sibbe in die gesinne ondersoek, om vas te stel wat die grootte van die gesinne is.

3.5.3.6.1 Uit die statistieke blyk dit dat die gemiddelde aantal sibbe per gesin 4,6 is.

3.5.3.6.2 Die grootste gesin bestaan uit 8 sibbe.

3.5.3.6.3 Die kleinste gesin bestaan uit slegs 1 kind.

3.5.4 Die gesinne van die proefpersone

In hierdie kategorie word die algemene funksionering van die gesin bestudeer. Vir die doel van die studie is die volgende aspekte ondersoek:

3.5.4.1 Algemene funksionering

Dit blyk uit die statistieke dat 50% van die gesinne wat by die ondersoek betrek is, oor die algemeen gunstig (funksioneel) funksioneer. Dit impliseer dat 50% van die gesinne van die steekproef oor die algemeen ongunstig

(disfunksioneel) funksioneer.

3.5.4.2 Godsdienstbeoefening van die gesinne

Onder godsdienstbeoefening is onderskei tussen gesinne wat op aktiewe wyse hul godsdienst beoefen; ander wat op passiewe wyse hul godsdienst beoefen (in hierdie gevalle word byvoorbeeld verwys na gesinne wat op afgeleë plase woon en nie op 'n gereelde grondslag eredienste en bidure kan bywoon nie) en gesinne waar godsdienst geen rol speel nie. Die statistieke is die volgende:

3.5.4.2.1 Aktiewe godsdienstbeoefening : 56,52%

3.5.4.2.2 Passiewe godsdienstbeoefening : 8,79%

3.5.4.2.3 Geen godsdienstbeoefening : 34,78%

3.5.4.3 Voorkoms van gesinsgeweld

Gesinsgeweld in hierdie ondersoek dui hoofsaaklik daarop dat die gesinsverhoudinge, met spesifieke verwysing na die verhouding tussen die ouers van die proefpersone, gekenmerk word deur fisieke aanranding en geweld. Dit is opvallend dat in die gevalle waar gesinsgeweld voorkom, die ouers - en veral die vaders van die proefpersone - alkohol misbruik. Die statistieke dui daarop dat 20,83% van die proefpersone se gesinsfunksionering gekenmerk word deur gesinsgeweld.

3.5.4.4 Die sosio-ekonomiese omstandighede van die gesinne

Die sosio-ekonomiese omstandighede van die gesinne dui op die volgende:

3.5.4.4.1 Gesinsinkomste

Die gesinsinkomste word hoofsaaklik verkry uit die salarisse wat verdien word deur een of beide ouers en/of sibbe en sluit in sommige gevalle ook staatstoelae in wat ontvang word deur gesinslede weens werksongeskiktheid. Die lewenstandaard van die gesinne van die proefpersone is ondersoek aan die hand van die maandelikse gesinsinkomste, waar deur die maatskaplike werkers wat met die gesinne gemoeid was onderskei is tussen voldoende inkomste om in die gesin se basiese behoeftes te voorsien, onvoldoende inkomste om in die gesin se basiese behoeftes te voorsien en gevalle waar gesinne broodgebrek ly.

3.5.4.4.1.1	Gesinne wat broodgebrek ly	:	29,17%
3.5.4.4.1.2	Gesinne met onvoldoende inkomste	:	58,33%
3.5.4.4.1.3	Gesinne met voldoende inkomste	:	12,50%

3.5.4.5 Huisvesting

Onder huisvesting word verstaan dat die gesinne hulle in permanente of tydelike wonings bevind. Permanente huisvesting dui op baksteenhuise of woonstelle wat onder andere voorsien is van basiese geriewe, byvoorbeeld toilette en wasbakke en waar die gesinne oor ameublement beskik.

Tydelike huisvesting dui op gevalle waar gesinne byvoorbeeld swerf, nie oor 'n vaste woonplek beskik nie of by familie en vriende woon.

3.5.4.5.1 Permanente huisvesting : 73,91%

3.5.4.5.2 Tydelike huisvesting : 26,09%

3.5.4.6 Die omgewing waarin die gesinne woonagtig was

Die gesinne is hoofsaaklik uit landelike gebiede (dit wil sê, plattelandse gebiede) afkomstig, hoewel 'n kleiner persentasie gesinne stedelike gebiede verteenwoordig. Die verspreiding is soos volg:

3.5.4.6.1 Landelike omgewing : 66,66%

3.5.4.6.2 Stedelike omgewing : 33,33%

Maatskaplike euwels in die omgewing, byvoorbeeld die gebruik

van alkohol, dwelms en dagga, werkloosheid, armoede, bendeaktiwiteite en 'n algemene ledige en onproduktiewe bestaan is ondersoek. Die statistieke toon dat 63,63% van die gesinne in die ondersoek in 'n omgewing woon waar maatskaplike euwels deel van die lewensbestaan is. In 36,36% van die gevalle kom dit in 'n mindere mate voor. Die statistieke toon verder dat 87,5% van die gevalle waar die omgewing vry is van maatskaplike euwels, in landelike gebiede voorkom.

3.5.4.7 Die vriendekring van die proefpersone

Uit die steekproef is daar slegs 16,6% van die proefpersone wat hulself as alleenlopers beskryf.

Dit blyk duidelik uit die databronne dat die proefpersone wat by die ondersoek betrek was, traag was om inligting rakende hul vriende te verstrek.

Uit die beskikbare inligting blyk dat die proefpersone bevriend is met ander jeugdiges waarvan 90% 'n patroon van onaanvaarbare gedrag toon. Hieronder word verstaan dat die vriende van die proefpersone hulle grotendeels skuldig maak aan skoolversuim, ledigheid en die gebruik van alkohol en in sommige gevalle ook dagga. Die statistieke toon byvoorbeeld dat 44,44% van die vriende van proefpersone oor wie inligting beskikbaar was, reeds voorheen met die gereg gebots het en amptelike kriminele rekords het.

Die statistieke toon dat slegs 8,33% van die proefpersone aktief by bendes en bende-aktiwiteite betrokke is.

3.5.5 Die slagoffer van die verkragting

Die gemiddelde ouderdom van die slagoffers wat deur die proefpersone verkrag is, is 9, 15 jaar. In 83,33% van die gevalle was die slagoffer aan die verkragter bekend. Uit die statistieke blyk dit dat 85,71% van die slagoffers tydens die verkragting beseer is. Die statistieke toon verder dat 38,5% van die slagoffers deur hulle aanvallers gedreig is, 11,1% van die slagoffers gevloek is en dat 16,7% van die slagoffers deur die proefpersone aangerand is, hetsy met die vuig, stokke of ander voorwerpe. 9% van die slagoffers is ook deur hulle aanvallers geskop. In 50% van die gevalle is die arms van die slagoffers deur die proefpersone vasgehou tydens die aanval.

3.5.6 Die verkragtingsgebeure

Tydens die maatskaplike werkers se onderhoude met die proefpersone oor die verkragtingsgebeure, het die proefpersone self inligting verskaf oor of hulle tydens die aanval onder die invloed van alkohol en dwelms was. Daar is derhalwe geen bevestiging van die juistheid vir hierdie inligting nie.

Uit die statistieke word aangetoon dat 73,33% van die aanvallers tydens die aanval onder geen invloed van hetsy alkohol of dagga was nie. Dit blyk dat 31,2% van die proefpersone tydens die aanval onder die invloed was van drank en 6,25% onder die invloed van dagga.

Die statistieke van die verkrachtingsgebeure toon dat 46,67% van die verkrachtings vooraf beplan was, terwyl 53,33% van die verkrachtings nie beplan was nie. Dit blyk uit die statistieke dat 50% van die verkrachtings laat in die aand plaasgevind het en 30% in die namiddag. Slegs 10% van die verkrachtings het onderskeidelik in die oggend voor twaalf-uur en die nag na twaalf-uur plaasgevind.

Die hoogste voorkoms van verkragting het in die veld en in wingerde geskied (43,75%), terwyl 25% binnenshuis en 25% in die oopte (dit wil sê, soos dit in hierdie ondersoek geblyk het, op rugbyvelde en skoolterreine) plaasgevind het.

In 5,8% van die voorvalle wat bestudeer is, was die verkragter(s) gewapen. Dieselfde persentasie proefpersone het wapens tydens die aanval gebruik.

Die statistieke dui daarop dat 9 van die slagoffers betrokke was by meervuldige verkrachtings. Die statistieke toon dat 13 van die slagoffers van die proefpersone slegs een maal verkrag is. In vier gevalle is die slagoffers twee maal verkrag. In 2 gevalle is die slagoffer vier maal verkrag.

In hierdie gevalle was daar meer as een aanvaller.

Die interpretasie en bespreking van die navorsingsbevindinge word in Hoofstuk 4 aangebied.

HOOFSTUK 4

BESPREKING VAN NAVORSINGSBEVINDINGE UIT DIE LITERATUUR EN DIE PROFIELBEELD VAN JEUGDIGE VERKRAGTERS

Die resultate van die literatuur- en profielbeeldstudie word aan die hand van die kategorieë soos in hoofstuk 3 uiteengesit, bespreek.

4.1 DIE PROEFPERSONE

4.1.1 Ouderdom

Navorsers, waaronder McCaghy (1980), Verwey (1986) en Naude en Stevens (1988) is dit eens dat verkragting hoofsaaklik deur persone onder die ouderdom van 20 jaar gepleeg word. Verwey (1986) rapporteer dat navorsingsresultate toon dat die grootste konsentrasie van verkragters tussen 15 jaar en 19 jaar oud is.

In die profielstudie is spesifiek gefokus op jeugdiges. In die konteks van die totale populasie van verkragters, kan derhalwe geen afleiding ten opsigte van die gemiddelde ouderdom van 15 jaar van die proefpersone gemaak word nie.

4.1.2 Onderwyspeil

Statistieke uit die literatuurstudie toon dat jeugmisdadigers

dikwels 'n predisposisie tot skolastiese onderprestasie toon. Kroniese skoolversuim, skolastiese ongemotiveerdheid en 'n vervreemding van die opvoedkundige milieu word as bydraende faktore tot swak akademiese prestasie gesien.

Die huidige navorsingsbevindinge toon dat die 24 proefpersone wat by die ondersoek betrek was, se gemiddelde onderwyspeil Standaard 1 is. Hierdie resultate is derhalwe in ooreenstemming met die bevindinge van navorsers soos Siegel et al., (1981), Verwey (1986) en Epanchin (1987), soos blyk uit die bespreking in 2.3.1.5.

Dit is egter belangrik om op Verwey (1986) se waarskuwings in hierdie verband ag te slaan, naamlik dat hierdie bevindinge nie veralgemeen en oorbeklemtoon moet word nie. Swak skolastiese prestasie is waarskynlik ook afhanklik van ander faktore naamlik dat die betrokke jeugdiges se sosiale en maatskaplike agtergrond van so 'n aard is dat dit nie noodwendig goeie akademiese prestasie in die hand werk nie. Die gebruik van alkohol en dwelms, sowel as die gebrek aan positiewe ouerleiding en die aard van die opvoeding wat tuis plaasvind, kan ook 'n rol speel.

Daar kan egter met redelike sekerheid aangevoer word dat die konteks van die jeugdige verkrachter se leefwêreld, met spesifieke verwysing na die tipe lewenstyl en groepsbetrokkenheid wat hy handhaaf, nie bevorderlik is vir skolastiese sukses nie. Die gevolg hiervan is waarskynlik 'n

ongemotiveerdheid tot skoolbywoning en deelname aan skolastiese aktiwiteite.

4.1.3 Vorige oortredings

Navorsing wat gedoen is deur Naude en Stevens (1988) toon dat verkragters oor die algemeen 'n geskiedenis het van vorige misdade.

Die resultate van die huidige studie vind aansluiting by die literatuur, naamlik dat 95,65% van die proefpersone wat deel uitgemaak het van die ondersoek, reeds 'n kriminele rekord gehad het voor die pleging van verkragting. Dit blyk verder uit die huidige resultate dat oneerlikheidsmisdade (huisbraak en diefstal) en geweldsmisdade (aanranding) proporsioneel meer voorgekom het as ander misdade. Hierdie resultate reflekteer waarskynlik die bevindinge van Epanchin (1987) dat aggressie die mees algemene presenterende probleem is by jeugdiges wat hulle skuldig maak aan ernstige gedragsprobleme. In 2.3.1.2.1 is aangedui dat aggressie persoonsgerig of instrumenteel kan wees. Geweldsmisdade reflekteer waarskynlik persoonsgerigte aggressie terwyl oneerlikheidsmisdade tiperend van instrumentele aggressie kan ees.

4.1.4 Algemene gedragspatroon

Uit die literatuurondersoek (2.3.1.3) blyk dit duidelik dat

jeugdiges wat hulle skuldig maak aan misdadige gedrag, 'n negatiewe gesindheid openbaar teenoor die konvensionele standarde en verwagtinge van die gemeenskap (Kaplan, 1984).

Die verwagtinge en standarde wat hierop betrekking het, dui byvoorbeeld op die aanvaarding van en respek vir die gesag van volwassenes, die weerhouding van die gebruik van onwettige en skadelike middels soos dwelms en alkohol, gereelde skoolbywoning en produktiewe tydsbesteding.

Data uit die ondersoek dui daarop dat meer as die helfte van die proefpersone 'n geskiedenis het van onaanvaarbare gedrag.

Hierdie inligting toon onder meer dat meer as 50% van die proefpersone nie die gesag van volwassenes aanvaar nie, dat feitlik al die proefpersone op gereelde grondslag van alkohol gebruik maak en dat dwelmmisbruik voorkom.

Dit is verder onrusbarend dat meer as sewentig persent van die proefpersone hulle skuldig maak aan kroniese skoolversuim, wat kan bydra tot 'n lae opvoedingspeil. Die vryetydsbesteding van hierdie jeugdiges wek verder kommer deurdat meer as die helfte op geen produktiewe of konstruktiewe wyse hul tyd benut nie. Die opvallende ledigheid van die proefpersone skep derhalwe 'n geleentheid vir die beoefening van onaanvaarbare en anti-sosiale aktiwiteite.

4.2 DIE GESINNE VAN DIE PROEFPERSONE

4.2.1 Die rol van die ouers en algemene gesinsfunksionering

Die literatuuronderzoek bevestig dat die gesin die primêre konteks is waarbinne die kind sekere gedragspatrone en lewensvaardighede aanleer. Navorsing deur Patterson in Epanchin (1987) toon dat dit dikwels die geval is dat die ouers van jeugmisdadigers nie tuis toestande skep wat bevorderlik is vir die ontwikkeling van aanvaarbare gedragspatrone nie. In hierdie verband word onder meer verwys na die handhawing van gesag en dissipline, die hantering van stresvolle situasies, hoe geslagsrolle voorgehou word, die hantering van die huweliksverhouding tussen die ouers, die misbruik van alkohol deur ouers en die moontlike kriminele betrokkenheid van ouers, soos geblyk het uit die bespreking in 2.3.1.2.2.

Die data uit die ondersoek dui aan dat in die meeste gevalle wat ondersoek is, een of beide ouers betrokke is by die opvoeding van die proefpersone. Uit die beskikbare gegewens blyk dit egter dat die onderwyspeil van die ouers uiters laag is, wat moontlik ook verband kan hou met die lae onderwyspeil van die proefpersone. Redes wat hiervoor aangevoer kan word is waarskynlik dat die ouers enersyds nie in staat is om hulle kinders op akademiese gebied leiding te gee nie en andersyds nie oor die vermoëns beskik om die proefpersone tot

skolastiese betrokkenheid te motiveer nie.

Die moontlikheid bestaan ook dat die proefpersone se motivering tot skolastiese prestasie verder gebrekkig is vanweë hul onbetrokkenheid by die konvensionele leerkultuur.

Die statistieke van die proefpersone dui verder daarop dat 'n hoë persentasie van alkoholmisbruik onder die betrokke ouers voorkom. Dit kan impliseer dat die ouers nie as geskikte identifikasiefigure beskou kan word nie en dat die oormatige gebruik van alkohol aanleiding kan gee tot verminderde ouerlike beheer en toepassing van gesag en dissipline.

Die data toon ook verder dat in die gevalle van ouers met kriminele rekords, sowel as die gesinne waar gesinsgeweld in die vorm van fisieke aanranding voorkom, een of beide ouers van alkohol afhanklik is.

Bogenoemde navorsingsbevindinge ondersteun navorsers soos Elliot (1985) en Epanchin (1987) se bevindinge dat ontoereikende ouerskapstyle en ouerlike beheer waarskynlik as bydraende faktore tot jeugmisdaad beskou kan word.

4.2.2 Sosio-ekonomiese en maatskaplike faktore

Dit blyk uit die literatuurondersoek (2.3.1.4) dat sommige navorsers soos Stumphauzer (1986), Verwey (1986) en Epanchin (1987) dit eens is dat swak sosio-ekonomiese en maatskaplike

omstandighede 'n rol kan speel in die voorkoms van jeugmisdad, hoewel Verwey (1986) daarteen staan om nie hierdie gegewens te oorbeklemtoon nie.

Uit die proefpersone se data blyk dat die meeste van hierdie gesinne vier tot agt kinders het; armoede weens onvoldoende inkomstes beleef en 'n algemene lae lewenstandaard handhaaf. In aansluiting hierby word verder aangedui dat meer as sestig persent van die proefpersone in 'n omgewing grootgeword het waar die gebruik van alkohol en dwelms, werkloosheid, geweld, ontoereikende behuising, ledigheid en 'n gepaardgaande swak toekomsverwagting "normale" omstandighede is.

Ten hierdie agtergrond kan gevolglik gekonstateer word dat dergelike omstandighede kan meewerk om die vatbaarheid vir jeugmisdad, met spesifieke verwysing na jeugdige verkragting, te verhoog.

4.3 DIE VRIENDEKRING VAN DIE PROEFPERSONE

Elliot (1985) konstateer dat volgens die Sosiale leerteorie, soos bespreek in 2.3.1.2.2, misdadige gedrag onder jeugdiges aangeleer kan word wanneer dit binne groepsverband aangemoedig en beloon word.

Beloning geskied in die vorm van die aanvaarding van die individu deur die groep waarbinne hy beweeg. Omdat die jeugdige misdadiger met sy gedrag by uitstek konvensionele

sosiale norme en reëls verbreek, word hy van die samelewing vervreem en kan hy geborgenheid ervaar in 'n groep waar hy beloning kry vir sy onkonvensionele en anti-sosiale gedragsspatrone.

Statistieke uit die biografiese ondersoek toon dat 90% van die vriende waarmee die proefpersone assosieer, 'n patroon van onaanvaarbare gedrag openbaar. Hieronder word verstaan dat van hierdie persone kriminele rekords het, hulle aan skoolversuim skuldig is, gebruik maak van alkohol en in sommige gevalle dagga rook, ledig is en die waardes, norme en standaarde van die samelewing verwerp.

Hierdie bevindinge ondersteun derhalwe die resultate van vorige navorsing (Elliot, 1985), naamlik dat sosiale interaksie 'n beduidende invloed op die (anti-sosiale) gedrag van die proefpersone kan hê.

4.4 VERANDERLIKES RAKENDE DIE VERKRAGTINGSGEBEURE

4.4.1 Ouderdom van die slagoffer

Die Suid-Afrikaanse Regsdefinisie van verkragting maak onder meer voorsiening vir die kategorie van statutêre verkragting, waaronder verstaan word dat omgang plaasgevind het met 'n persoon onder die ouderdom van 12 jaar (Snyman, 1986).

Die bevindinge van die huidige ondersoek dui daarop dat die

gemiddelde ouderdom van die slagoffers wat deur die proefpersone verkrag is, 9 jaar is.

4.4.2 Bekendheid van die slagoffer

Volgens Vogelmann (1990) toon statistieke dat die verkrachter dikwels aan die slagoffer bekend is, terwyl Verwey (1986) se studie toon dat dit in 'n mindere mate die geval is. Dit blyk uit die huidige ondersoek dat in meer as tagtig persent van die gevalle, die verkrachter en slagoffer aan mekaar bekend was.

4.4.3 Tyd en plek van verkragting

Verwey (1986) se navorsingsbevindinge toon dat die meeste verkragtings na sonder plaasvind en word deur die gegewens van die huidige ondersoek bevestig. In teenstelling met Vogelmann (1990) se bevindinge dat die meeste verkragtings in die slagoffer se eie huis plaasvind, dui statistieke van die huidige ondersoek daarop dat die hoogste voorkoms van verkragting in die veld en in wingerde was. Hierdie bevindinge reflekteer waarskynlik die feit dat die meeste proefpersone wat by die studie betrokke was tydens die pleging van die misdaad op plase en op die platteland in Wes-Kaapland woonagtig was.

4.4.4 Die gebruik van wapens en geweld

Uit die data van die biografiese ondersoek blyk dat meer as tagtig persent van die slagoffers beseer is tydens die voorval. Dit wil voorkom uit doktersverslae dat die beserings hoofsaaklik toegeskryf kan word daaraan dat die geslagsontwikkeling by die meeste slagoffers ten tye van die misdaad nog nie ten volle plaasgevind het nie en dat hulle geslagsdele beseer en beskadig is tydens penetrasie deur die verkragters. Die opvallende lae gemiddelde ouderdom van die slagoffers (9 jaar) vind aansluiting hierby.

Die gegewens dui verder daarop dat slegs 'n onbeduidende persentasie van die proefpersone gewapen was. Die wapens was meestal stokke. Slegs 'n onbeduidende persentasie (5,8%) van die proefpersone het van die wapens gebruik gemaak deur hul slagoffers te slaan.

'n Beduidende persentasie van die proefpersone het hul slagoffers gedreig en die helfte het die arms en bene van hul slagoffers tydens die verkragting vasgehou. Slegs sommige van die proefpersone het hul slagoffers geskop en gevloek. As in gedagte gehou word dat die slagoffers oor die algemeen jonk was tydens die verkragtings, kan hierdie vorms van geweld waarskynlik vertolk word as reflekkerend van aggressie, woede en oorheersing, soos bespreek in 2.5.3.

4.4.5 Meervuldige verkragtings

Wessels (1991: 71) konstateer dat die invloed van groepsdruk moontlik 'n belangrike aspek van verkragting is, aangesien hy bevind het dat verkragting meer dikwels in groepsverband gepleeg word.

In teenstelling met Wessels (1991) se bevindinge, het die meeste van die proefpersone in hierdie ondersoek die misdaad gepleeg terwyl hulle alleen met hul slagoffers was.

4.4.6 Die invloed van alkohol en dagga

Hoewel die gebruik van alkohol en dagga prominent is in die lewenswyse van die proefpersone, toon die statistieke dat meer as sewentig persent van die proefpersone tydens die pleging van die misdaad nie onder die invloed van alkohol of dagga was nie. Die betroubaarheid van hierdie inligting, soos verstrekk deur die proefpersone self, kan egter nie gewaarborg word nie, aangesien die moontlikheid bestaan dat die proefpersone tydens ondervraging hieroor oneerlik kon wees.

4.5 SAMEVATTING

Uit die voorafgaande bespreking het geblyk dat die proefpersone funksioneer teen die agtergrond van 'n lae onderwyspeil, swak sosio-ekonomiese en maatskaplike

omstandighede, disfunksionele gesinsfunksionering en ontoereikende ouerleiding en rolmodellering deur ouers. Die proefpersone sosialiseer ook met vriende wat 'n leefstyl handhaaf wat nie aanvaarbaar is vir die samelewing nie en nie in ooreenstemming is met die waardes en norme van die maatskappy nie.

Die gegewens en bevindinge van hierdie ondersoek is grootliks in ooreenstemming met navorsingsbevindinge van soortgelyke studies, soos in die literatuuroorsig aangedui.

HOOFSTUK 5

AANBEVELINGS EN SLOT

5.1 INLEIDING

Na die afhandeling van die huidige navorsing is die ondersoeker van mening dat sekere aanbevelings gemaak kan word na aanleiding van die literatuur, asook die huidige navorsingsbevindings.

Aanbevelings aangaande verdere navorsing, opvoedkundige insette ten opsigte van verkragting, rehabilitasie en terapie, die rol van die media, sowel as ander algemene aspekte word aangebied.

5.2 AANBEVELINGS

5.2.1 Verdere navorsing

Dit het uit die literatuuroorsig geblyk dat verkragting 'n uiters komplekse verskynsel is, aangesien die motiewe wat tot die misdaad kan aanleiding gee, veelvuldig is.

Statistieke toon dat verkragting ook in Suid-Afrika toenemend voorkom. Navorsingsbevindings dui daarop dat die ouderdom van verkragters kommer wek, aangesien dit blyk dat al hoe meer verkragters tienerjarige seuns is.

Kennis van verkragting en die dinamiek daaragter is beperk, waarskynlik as gevolg van die gebrek aan formele navorsing op hierdie terrein.

In die lig hiervan beveel die huidige onderzoeker aan dat verdere studies oor verkragting onderneem word. Hierdie studies moet diepgaande en omvattend wees en steekproewe moet meer proefpersone insluit. Verdere navorsing behoort ook aandag te gee aan die volgende:

- 5.2.1.1 In die studies behoort gefokus te word op die toenemende jeugdigheid van verkragters, met die oog daarop om die dinamiek daaragter te verklaar. Daar behoort ook nagevors te word in watter mate en deur wie voorkomende hulp, voorligting en opleiding gebied moet word om opvoeding meer effektief te maak.
- 5.2.1.2 Verdere intensiewe navorsing kan veral aandag gee aan die ontwikkelingsgeskiedenis sowel as die persoonlikheidsamestelling van verkragters. Intrapysiese aspekte byvoorbeeld die egosterkte, selfbeeld en selfbelewenis, stresshanteringsvaardighede en algemene spanningsvlakke van verkragters behoort ook bestudeer te word.

5.2.1.3   Onderzoek behoort ingestel te word na die sosialiseringstvaardighede en interpersoonlike verhoudings van verkragters.

5.2.2   Opvoedkundige insette ten opsigte van verkragting

Uit die literatuur en die huidige ondersoek het geblyk dat die jeugdige verkragter dikwels gebrekkig gaan aan formele opvoeding. Kroniese skoolversuim en die hoë voorkoms van vroeë skoolverlating dra waarskynlik hiertoe by.

In die lig hiervan word aanbeveel dat die skolastiese konteks en akademiese inhoud aangepas en uitgebrei word om jeugdiges te voorsien van opvoedende onderwys. Hieronder word verstaan dat hulle onderrig word in geslagsvoorligting, wat fokus op die kwessie van geslagsrolle en die verantwoordelike beoefening daarvan en hoe om met respek teenoor die teenoorgestelde geslag op te tree. Opvoedende onderwys behoort verder klem te lê op kwessies soos die voorkoming en bestryding van VIGS, alkohol en dwelms.

Opvoedende onderwys is nie uitsluitlik die verantwoordelikheid van die skool nie. Dit het egter geblyk dat die ouers van jeugdige verkragters dikwels nie by magte is om tuis toestande te skap wat bevorderlik is vir die weerbaarmaking van hulle kinders nie. In hierdie verband het die samelewing ook 'n verantwoordelikheid teenoor die jeug en hul ouers.

Gemeenskapsprojekte wat ten doel het om die jeug se weerbaarheid te verhoog behoort op nasionale vlak aangebied te word. Die kwessies soos hierbo genoem, kan die fokus van hierdie projekte wees.

5.2.3 Terapie

Die jeugdige verkragter word vanweë sy minderjarige status na goedgekeurde inrigtings byvoorbeeld Verbeteringskole verwys met die oog op korrektiewe ingryping en rehabilitasie.

Rehabilitasie word tans in die vorm van gedragsmodifikasie en heraanpassingsprogramme aangebied.

Die ondersoeker beveel aan dat hierdie programme aangevul behoort te word met langdurige terapie, aangesien dit ook uit die literatuur blyk dat die uniekheid van elke individuele verkragter nie misken kan word nie. Terapeutiese ingrepe kan soos volg aangebied word:

5.2.3.1 Individuele psigoterapie

Individuele terapie, wat gerig is op die persoonsontwikkeling van die jeugdige verkragter, moet ten doel hê om die egosterkte van die jeugdige te vergroot; sy selfbeeld te verbeter; moontlike onverwerkte gevoelens van aggressie, angs, verwerping en onsekerheid te verwerk en hanteringsvaar-

dighede aan te leer en sy selfgelding en selfvertroue te verhoog.

Aandag kan ook geskenk word aan die jeugdige verkragter se verhouding met sy ouers. Behoeftes wat verder uniek is aan elke individuele verkragter kan ook tydens individuele sessies aangespreek word.

Deur middel van individuele terapie bestaan die moontlikheid dat die jeugdige verkragter groter insig kan verkry oor die erns en afkeurenswaardige aard van verkragting.

5.2.3.2 Groepsterapie

Groepsterapie kan aangebied word aan groepe jeugdige verkragters binne die inrigtings waar hulle gerehabiliteer word. Hierdie vorm van terapie bied die geleentheid aan die jeugdiges om insig te verkry en te identifiseer met die gevoelens en omstandighede van ander groeplede.

Aangesien dit duidelik uit die literatuur blyk dat verkragters dikwels oor ontoereikende sosioliseringsvaardighede beskik, kan groepsterapie die geleentheid bied om hierdie en ander interaksievaardighede te verbeter. In hierdie verband kan ook aandag gegee word aan die hantering van spanning, frustrasie en konflik.

Groepsterapeutiese sessies bied ook die geleentheid om ander

verwante kwessies soos dwelm- en alkoholmisbruik aan te spreek.

5.2.4 Die rol van die media

In die literatuuroorsig is bevind dat die media 'n belangrike rol speel in die wyse waarop manlike en vroulike seksualiteit voorgehou word en in watter mate die mites van verkragting in stand gehou word.

Die media kan 'n kragtige rol speel deur te beklemtoon dat verkragting 'n geweldsmisdaad is en nie 'n seksuele misdaad soos dit algemeen aanvaar word nie. Die mites van verkragting wat deur die samelewing geglo word, kan deur die media verminder word deur artikels en berigte in tydskrifte en koerante te publiseer wat die nagevorsde feite oor verkragting bekend maak. Op hierdie wyse word die samelewing kundig opgevoed oor verkragting.

Die media kan verder 'n doeltreffende rol speel om die status van die vrou binne die samelewing te verbeter. Die wyse van voorstelling van vroulikheid en vroulike seksualiteit behoort die samelewing daarvan bewus te maak dat vroue nie werklik "heimlik verkrag wil word" nie. Die vrou kan deur die media gerespekteer, eerder as "verobjektifiseer" word.

5.2.5 Algemene aanbevelings

Navorsing oor verkragting en verkragters toon dat verkragting 'n multi-faktoriale verskynsel is. Dit is derhalwe in belang van die samelewing in die breë dat die maatskaplike, sielkundige, ekonomiese, politieke en opvoedkundige behoeftes van die totale samelewing aangespreek word, met die oog daarop om 'n fisiek en geestelik weerbare gemeenskap te bou. In die lig hiervan kan die volgende aanbevelings gemaak word:

5.2.5.1 Die verbetering van onderwysgeleenthede vir volwassenes, met die doel om basiese geletterdheid soos lees- en skryfvaardighede te verwerf.

5.2.5.2 In die lig van die hoë voorkoms van ongeletterdheid, sowel as die hoë voorkoms van kroniese skoolversuim onder jeugdige verkragters, soos dit geblyk het uit die resultate van die huidige ondersoek, behoort strenger beheer oor verpligte skoolbywoning by kinders toegepas te word.

5.2.5.3 Dit was opvallend dat alkohol- en dwelmmisbruik 'n hoë voorkoms onder jeugdige verkragters en hulle ouers toon. In hierdie verband behoort meer uitgebreide maatskaplike ingryping oorweeg te word, soos byvoorbeeld die verskaffing van gratis maatskaplike dienste in gebiede waar hierdie en

ander maatskaplike probleme soos werkloosheid en armoede die botoon voer.

5.2.5.4 Dienste wat fokus op die opheffing van die ouers van jeugdige verkragters, toereikende ouerskapstyle en ouerleiding kan in die vorm van werksessies en voorligtingssessies aan die gemeenskap gelewer word. Hierdie dienste kan verder uitgebrei word na huweliksberaad by ouers. In hierdie verband kan werkgewers 'n groter mate van betrokkenheid toon deur met kundiges uit die gemeenskap te skakel om werksessies aan te bied. Gemeenskapsielkundiges, maatskaplike werkers en opvoedkundiges kan op so 'n wyse 'n bydrae lewer tot die opheffing van bepaalde gemeenskappe.

5.2.5.5 Uit die navorsingsbevindinge en die literatuur blyk dit dat ledigheid onder jeugdiges kan bydra tot anti-sosiale gedrag, soos misdadpleging. Kundiges uit die gemeenskap kan 'n groot bydrae lewer deur geriewe en geleenthede te skep vir konstruktiewe vryetydsbesteding deur middel van sport, opvoedkundige rolprente en werksessies. Op hierdie wyse word die jeug meer weerbaar gemaak en ontstaan verdere leergeleenthede. Deur met ander jeugdiges op gepaste wyse te sosialiseer, word geleenthede gebied vir die aanleer van doeltreffende sosialiserings- en interaksievaardighede.

5.3 SLOT

In hierdie studie is gepoog om veranderlikes rakende jeugmisdaad, die jeugmisdadiger, verkragting en die verkragter te ondersoek met die doel om 'n profielbeeld van die jeugdige verkragter te verkry.

Vanweë praktiese beperkinge was die ondersoeker nie by magte om 'n groter steekproef te gebruik nie. Die ondersoeker is egter bewus daarvan dat 'n groter steekproef groter betroubaarheid en geldigheid kon verseker en meer verskille tussen proefpersone kon aandui. Aangesien hierdie ondersoek beskrywend van aard was, eerder as verklarend, het die klem geval op die beskrywing van die leefwêreld van die proefpersone. Daar is derhalwe gekonsentreer op die verkryging van 'n geheelbeeld van die veranderlikes wat ondersoek is.

Daarbenewens was dit ook nie moontlik om ondersoek in te stel na die volgende aspekte van die proefpersone se algehele funksionering nie:

- * Interpersoonlike verhoudinge;
- * Spannings- en angsvlakke;
- * Stresshanteringsvaardighede;
- * Selfbeeld en selfbelewenis.

As gevolg van hierdie tekortkominge voel die onderzoeker dat hierdie studie nie genoegsame resultate bied om grondige afleidings met betrekking tot die jeugdige verkrachter te maak nie. Hierdie studie kan egter beskou word as inleidend tot verdere diepgaande ondersoeke van verkrachting en die jeugdige verkrachter.

VERWYSINGSLYS

Bailey, G.W. (1989). Current perspectives on substance abuse in youth. Journal of Child and Adolescent Psychiatry, 28, 151-156.

Beeld (10 April, 1989). Artikel oor: Waarom die grootmense kinders eroties vind. p 9.

Box, S. (1983). Power, crime and mystification. New York: Travistock Publications.

Brain, P.F. (Ed) (1986). Alcohol and aggression. New Hampshire: Croom Helm Publications.

Brown, J.E. & Mann, L. (1990). The relationship between family structure and process variables and adolescent decision making. Journal of Adolescence, 13, 25-37.

Burgess, A.W. (1988). Rape and sexual assault II. New York: Garland Publishing Inc.

Bynner, J.M., O'Malley, P.M., & Bachman, J.G. (1981). Selfesteem and delinquency revisited. Journal of Youth and Adolescence, 10, 407-413.

Cilliers, C.D. (1989). 'n Opvoedkundig-sielkundige hulpverleningsprogram vir die hantering van jeugwangedrag in sekondêre skole onder provinsiale onderwysdepartemente in die Republiek van Suid-Afrika. Ongepubliseerde doktorsale proefskrif, Universiteit van Stellenbosch.

Die Burger (13 Februarie 1992). Artikel oor: Vonnisse moet afkeer van verkragting toon. Jaargang 77, p 5.

Die Huisgenoot (13 November 1988). Artikel oor: Hang die kinderverkragters. Nr 553, p 18.

Di Lalla, L.F., Mitchell, C.M., Arthur, M.W. & Pagliocca, P.M. (1988). Aggression and delinquency: Family and environmental factors. Journal of Youth and Adolescence, 17, 233-244.

Elliot, D.S., Huizinga, D., & Ageton, S.S. (1985). Explaining delinquency and drug use. London: Sage Publications.

Empey, L.T. (1982). American delinquency: It's meaning and construction. Illinois: The Dorsey Press.

Epanchin, B.C. & Paul, J.L. (1987). Emotional problems of childhood and adolescence: A multidisciplinary perspective. Columbus: Merrill Publishing Company.

Foxcroft, D.R. & Lowe, G. (1991). Adolescent drinking behaviour and family socialization: a meta-analysis. Journal of Adolescence, 14, 255-273.

Freedman, J.L., Sears, D.O., & Carlsmith, J.M. (1978). Social Psychology. (3rd ed.) New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Gallatin, J.E. (1982). Abnormal Psychology: concepts, issues and trends. New York: Macmillan Publishing Company.

Green, W.M. (1988). Rape: the evidential examination and management of the adult female victim. Massachusetts: Lexington Books.

Groth, A.N. (1981). Men who rape. New York: Plenum Press.

Hopkins, J.R. (1983). Adolescence. New York: Academic Press.

Jordaan, W. & Jordaan, J. (1984). Man in context. Johannesburg: McGraw-Hill Book Company.

Joubert, P. (1990). Verkeerde waardes verlaag vroue se status. Vrye Weekblad, 6 April 1990, Jaargang 3, p 5.

Juhasz, A.M. & Sonnenshein-Schneider, M. (1987). Adolescent sexuality: values, morality and decision making. Adolescence, 87, 578-589.

Kaplan, H.B. (1984). Patterns of juvenile delinquency. London: Sage Publications Inc.

Kisker, G.W. (1977). The disorganized personality. (3rd ed.) Auckland: McGraw-Hill Inc.

Le Grange, C. (1990). "Heyns defends his statement on rape." The Star, 17 Januarie 1990, p 6.

Le Kay, I.U.D. (1991). Ouerbetrokkenheid as faktor in die skoolastiese vorderingsproblematiek van leerlinge in skole van die Departement van Onderwys en Kultuur: Raad van Verteenwoordigers. Ongepubliseerde tesis, Universiteit van Stellenbosch.

Louw, D.A. (Red) (1989). Suid-Afrikaanse handboek vir abnormale gedrag. (1ste uitg.) Johannesburg: Southern Boekuitgewers.

McCaghy, C.H. (1980). Crime in American society. London: Collier Macmillan Publishers.

Milton, J.R.L. (1988). Law Reform: The demise of the impunity of pre-pubescent rapists. South African Journal of

Criminal Justice, 1, 123-126.

Morkel, D.W. & Snyman, J.L. (1985). Strafprosesreg.
Kaapstad: Juta en Kie, Bpk.

Muncie, J. (1984). The trouble with kids today. London:
Hutchinson Publishers.

Naude, C.M.B. & Stevens, R. (Reds) (1988).
Misdaadvoorkomingstrategie. Pretoria: HAUM Opvoedkundige
Uitgewery.

Okun, B.F. & Rappaport, L.J. (1980). Working with families:
an introduction to family therapy. Massachusetts: Duxbury
Publishers.

Porterskool Jaarverslae. (1987-1989).

Rapport (26 Februarie 1989). Artikel oor: 'n Profiel van
die verkragter. Jaargang 9, p 6.

Russel, D.E.H. (1984). Sexual exploitation: rape, child
sexual abuse and workplace harassment. California: Sage
Publications Inc.

Schafer, I.D. (1988). Family Law Service. Durban:
Butterworth Uitgewers.

Schwendiger, H. & Schwendiger, J.R. (1983). Rape and inequality. California: Sage Publications Inc.

Schwendiger, H. & Schwendiger, J.R. (1985). Adolescent subcultures and delinquency. New York: Praeger Publishers.

Siegel, L.J. & Senna, J.J. (1981). Juvenile delinquency: theory, practise and law. Minnesota: West Publishing Company.

Snyder, S. (1991). Movies and juvenile delinquency: an overview. Adolescence, 26, 121-130.

Snyman, C.R. (1986). Strafreg. (2de uitg.) Durban: Butterworth Uitgewers.

Stumphauzer, J.S. (1986). Helping delinquents change. New York: The Haworth Press Inc.

Te Paske, B.A. (1982). Rape and ritual: a psychological study. Toronto: Inner City Books.

Tolan, P.H. (1988). Delinquent behaviours and male adolescent development: a preliminary study. Journal of Youth and Adolescence, 17, 413-426.

Van der Merwe, H.J.J.M. & Pnelis, F.A. (1988). Die Korrekte Woord. Kaapstad: Van Schaik Bpk.

Van der Westhuizen, J. (Red) (1982). Geweldsmisdaad in Suid-Afrika. UNISA.

Verwey, E.T. (1986). Die verkragter: 'n Vergelykende psigologiese ondersoek. Ongepubliseerde doktorsale proefskrif, Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys, Potchefstroom.

Vogelman, L. (1990). The sexual face of violence: rapists on rape. Johannesburg: Ravan Press.

Wessels, J.P.S. (1991). Die kleurlingverkragter: 'n vergelykende sielkundige ondersoek. Ongepubliseerde tesis, Universiteit van Stellenbosch.

White, S.D. & De Blassi, R.R. (1992). Adolescent sexual behaviour. Adolescence, 27, 183-190.

Wilson, P.R. (1978). The other side of rape. Queensland: University Press.